

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 34 (825) ■ 31 avqust 2016

www.vergiler.az

Qiyməti: 55 qəp.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı əhalinin işgüzar fəallığını getdikcə artırır

Azərbaycanda əhalinin sosial şəraitini daha da yaxşılaşdırmaq, infrastrukturunu yeniləşdirmək, müasir müəssisələr, yeni iş yerləri yaratmaq istiqamətində sistemli tədbirlərin həyata keçirilməsi vəzifəsini irəlilədirən regional dövlət proqramları ölkəmizin uzunmüddətli və hərtərəfli inkişaf konsepsiyasını reallaşdırıb. Regional proqramlar Azərbaycanın inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcını qoyub, bölgələrin tərəqqisini dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri səviyyəsinə qaldırıb. Böyük uzaqgörənliklə müəyyənləşdirilən bu strategiyanın düzgünlüyü son illərdə öz bariz təsdiqini tapıb, respublikamızın şəhər və kəndlərinin siması köklü şəkildə dəyişib, əhalinin paytaxta axını səngiyərək əks proses başlayıb, rayonlarda işləməyə və yaşamağa üstünlük verənlərin sayı artıb.

Regionların dinamik inkişafı Azərbaycanın növbəti bölgədə, hətta dünyada cəlb edici ölkəyə çevrilməsinə şərait yaradıb. Bu, Prezident İlham Əliyevin sözügedən məsələni daim diqqət mərkəzində saxlaması ilə birbaşa bağlıdır. Bunu belə bir faktından da görə bilərik: Dövlət başçısı son 8 ayda Tovuz, Gəncə, Ağsu, Ağdam, Bərdə, Tərtər, Qəbələ və İsmayilli rayonlarına səfər edərək yeni obyektlərin açılışında, təmələqoyma mərasimlərində iştirak edib, sakinlərlə görüşüb, müvafiq strukturlara öz tapşırıqlarını verib. Regionlarda hərtərəfli iqtisadi və sosial inkişafa təkən verən bu tədbirlər ilk növbədə Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələnməsini göstərməklə yanaşı, həm də vətəndaşların həyatının yaxşılaşdırılmasına yönələn layihələrin davamlı olmasını nümayiş etdirir.

Bu gün yeni iş yerlərinin ölkənin bütün rayonlarında açılması qarşıya məqsəd kimi qoyulub və yeri gəlmişkən, bu məsələ də müsbət həll olunur. Belə ki, cari ilin birinci yarısında açılmış iş yerlərinin 26,3 faizi paytaxtdadır, qalanı ölkənin rayonlarındadır. Naxçıvan Muxtar Respublikasının payına yeni iş yerlərinin 1,9 faizi düşüb. Yeni iş yerlərinin 71,8 faizi digər regionlarda açılıb. O cümlədən, onların 25,9 faizi Aran, 14,3 faizi Gəncə-Qazax, 7,2 faizi Abşeron, 6,9 faizi Lənkəran, 5,7 faizi Şəki-Zaqatala, 4,4 faizi Quba-Xaçmaz, 3,7 faizi Dağlıq Şirvan, 3,1 faizi Yuxarı Qarabağ, 0,6 faizi isə Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonlarındadır. Ümumiyyətlə, regionların sosial-iqtisadi inkişafına istiqamətlənmiş üçüncü Dövlət Proqramının icrasını əhatə edən 1 yanvar 2014-cü ildən 1 iyul 2016-cı ilədək olan dövr ərzində ölkədə 336 min 300, o cümlədən, 269 min 400 daimi iş yeri yaradılıb. Bu dövrdə açılan iş yerlərinin 63,7 faizi qeyri-dövlət sektorundadır.

Həyata keçirilən aqrar siyasət və ərzaq təhlükəsizliyi proqramı nəticəsində

regionların inkişafı daha da sürətlənib. Dövlətin 240 milyon manat maddi dəstəyi, başqa sözlə, güzəştli kredit sayəsində 19 rayonda 40 quşçuluq təsərrüfatı, 13 rayonda 20 heyvandarlıq və 8 rayonda südçülük kompleksləri, 6 rayonda ot kəsimi və emalı müəssisələri yaradılıb. Bunun nəticəsidir ki, son 3 il ərzində ot və ot məhsullarının idxalı əhəmiyyətli dərəcədə azalıb. Eyni zamanda, 20 rayonda 33 intensiv bağçılıq və üzümçülük təsərrüfatına, 9 rayonda 37 istixana kompleksinə və 11 rayonda 16 meyvə-tərəvəz emalı müəssisələrinə 171 milyon manat güzəştli kredit verilib. Bu isə həmin növ məhsullarla ölkənin daxili tələbatının ödənilməsi ilə bərabər, idxal imkanlarının artması deməkdir.

Xatırladaq ki, 2004-cü ildən başlayaraq regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair üç dövlət proqramı qəbul edilib. Həmin proqramların icrası məqsədi ilə ölkədə irimiqyaslı sosial layihələr yerinə yetirilib. Respublika ərazisinin 90 faizi qazlaşdırılıb, 10 min kilometrədən çox yol çəkilib. Bir çox yerlərdə içməli su layihələri icra edilib. Son 13 ildə 25 elektrik stansiyası, 3 min məktəb, 600-ə yaxın xəstəxana tikilib və ya əsaslı təmir edilib. Həmin müddətdə məcburi köçkünlər üçün 89 qəsəbə salınıb, 225 min vətəndaş yeni mənzillərə köçürülüb. Sahibkarlara güzəştli şərtlərlə 1 milyard 700 milyon manatdan çox kredit verilib. Ölkəyə 200 milyard dollar sərmayə qoyulub ki, bunun da 100 milyard dolları xarici sərmayədir.

Son illərdə regionlarda inşa edilən və ya əsaslı təmir olunan yüzlərlə su anbarı, hidroqovşaqlar, kanallar, drenaj şəbəkələri, subartezian quyuları aqrar sektorun, sahibkarlığın inkişafını sürətləndirib, yeni torpaqların dövrüyyəyə cəlb edilməsinə, içməli su və enerji təchizatının daha da yaxşılaşdırılmasına imkan yaradıb.

Regionların inkişafına verilən əhəmiyyətli töhfələrdən biri də Azərbaycan

Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin tabeliyində yaradılan «ASAN xidmət» mərkəzlərinin fəaliyyətə başlamasıdır. Bu qurumların təşkili vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin keyfiyyətini, şəffaflığını və operativliyini daha da artırıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev regionların inkişafı ilə bağlı deyib: «Regionlarda demək olar ki, işsizlik böyük dərəcədə aradan qaldırılıb, çox aşağı səviyyədədir. Ancaq onu nəzərə almalıyıq ki, bizim uğurlu iqtisadi və siyasi addımlar nəticəsində Azərbaycanda, - bu da çox sevindirici bir haldır, - əhali sürətlə artır. İldən-ildən artan əhali hökuməti də, əlbəttə ki, daha da fəal olmağa çağırmaqlıdır. Eyni zamanda, bu, onu deməyə əsas verir ki, yeni iş yerlərinin açılması daimi proses olmalıdır. Sənayeləşmə, kənd təsərrüfatı, yüksək texnologiyalar, digər sahələr sürətlə inkişaf etməlidir ki, biz insanlarımızı gələcəkdə də iş yerləri ilə təmin edə bilək».

Dövlət başçısının bu tövsiyəsinə əməl olunması sayəsində artıq bölgələrdə maşınqayırma, alüminium, sement zavodları, konserv, süd və ot emalı, çörək istehsalı müəssisələri, quşçuluq fabrikləri və digər sənaye obyektləri istismara verilib, hazırda yeni istehsal və emal sənayesi müəssisələrinin tikintisi davam etdirilir. Yerlərdə texnologiya parklarının ya-

radılması xarici və yerli investorların cəlb olunmasına, müasir texnologiyalardan istifadə etməklə rəqabətqabiliyyətli və ixrac yönümlü məhsul istehsalının artırılmasına, beləliklə də yeni iş yerlərinin açılmasına müsbət təsir göstərir.

Son illər respublikamızda turizmə diqqətin artırılması da regionların inkişafına öz müsbət təsirini göstərib. Prezident İlham Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illər ərzində turizm sahəsi dinamik inkişaf yolu keçib. «2009-2018-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında kurortların inkişafı üzrə Dövlət Proqramı» Azərbaycanında turizm-kurort sahələrinin sürətli inkişafına zəmin yaradıb. Vətənimizin hər guşusunda yol infrastrukturunun yenidən qurulması, turizm-istirahət mərkəzlərinin yaradılması, dünya standartlarına cavab verən ən müasir mehmanxana və otellərin inşa olunması, yay turizmi ilə yanaşı, qış turizminin də sürətlə inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın dünya turizm mərkəzlərindən birinə çevrilməsinə güclü təsir göstərib.

Hazırda ölkəmizin təbii sərvətləri, rəngarəng iqlimi, zəngin tarixi-mədəni irsi, bölgələrin inkişafı, infrastrukturunun yenidən qurulması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər hesabına Azərbaycan növbəti regiona, hətta MDB-də turizm sürətlə inkişaf etdiyi ölkələrdən biri kimi tanınır. Məhz bunun nəticəsidir ki, BMT-nin Dünya Turizm Təşkilatının XX Baş

Assambleyasında Azərbaycan qurumun icraiyə şurasına üzv qəbul olunub. Şübhəsiz, bu uğur Azərbaycanın turizm ölkəsi kimi dünyada nüfuzunun təsdiqi, respublikamızın bu sahədə beynəlxalq əlaqələrinin, Dünya Turizm Təşkilatı, habelə bir çox tərəfdaş dövlətlərlə ardıcıl, səmərəli işgüzar əməkdaşlığının yüksək göstəricisidir.

Regionların inkişafı istiqamətində beynəlxalq maliyyə qurumlarının fəaliyyəti də diqqət çəkir. Bir müddət bundan əvvəl Avropa İttifaqı Kənd Təsərrüfatının İnkişafına Dəstək Proqramı çərçivəsində kənd yerlərinin inkişafı üçün Azərbaycana 7,2 milyon avro ayırıb. Layihə qida məhsullarının təhlükəsizliyinin və fitosanitar nəzarətin təmin olunması vasitəsilə regionlarda kənd təsərrüfatının inkişafı üçün islahatların həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

Xatırladaq ki, Kənd Təsərrüfatının İnkişafına Dəstək Proqramının ümumi büdcəsi 19 milyon avrodur. Avropa İttifaqının Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri, səfir Malena Mard deyib ki, Azərbaycan əhalisinin 46 faizi, demək olar ki, kənd yerlərində və kiçik şəhərlərdə yaşayır. Bu və ya digər layihələrlə Avropa İttifaqı kənddə həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə dəstəkləyir.

«Xalq qəzeti»

28 avqust 2016-cı il

Azərbaycanla Yaponiya arasında möhkəm siyasi əlaqələr mövcuddur

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev avqustun 30-da Yaponiya Xarici İşlər Nazirliyinin parlamentar vitse-naziri Motome Takisavanı qəbul edib. Dövlətimizin başçısı bu səfərin Azərbaycan ilə yaxından tanış olmaq üçün yaxşı imkan yaratdığını, ölkələrimiz arasındakı mövcud dostluq əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirib. İyirmi ildən artıq bir müddət ərzində uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyini deyən Prezident İlham Əliyev əlaqələrimizin bir çox sahələri əhatə etdiyini vurğulayıb. Ölkələrimiz arasında möhkəm siyasi əlaqələrin mövcud olduğunu qeyd edən dövlətimizin başçısı Yaponiyanın çoxlu sayda şirkətlərinin Azərbaycanda müxtəlif

layihələrdə iştirak etdiyini, biznes strukturları arasında əlaqələrin yaxşı perspektivləri olduğunu bildirib. Söhbət zamanı mövcud iqtisadi əlaqələrin yeni mərhələyə qaldırılması üçün əlverişli imkanların ol-

duğunu qeyd edilib, neft-qaz, yüksək texnologiyalar, kənd təsərrüfatı, əczaçılıq, təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlıq haqqında ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb, bu sahələrin yaxşı perspektivləri olduğu qeyd

olunub.

Prezident İlham Əliyevin idmanı qəlbən sevən bir dövlət xadimi olması barədə məlumatlı olduqlarını deyən Motome Takisava Azərbaycanın idman sahəsində əldə etdiyi uğurların maraqla izləndiyini bildirib. O, birinci Avropa Oyunlarının Bakıda uğurla keçirildiyini vurğulayaraq, dövlətimizin başçısına 2020-ci il Tokio Olimpiadasına Yaponiya tərəfinin dəvətini çatdırıb, Azərbaycan və Yaponiya idmançılarının Rio-de-Janeyro Olimpiadasında uğurlu nəticələr əldə etməsinə məmnunluqla qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev 2020-ci il Yay Olimpiya Oyunlarının Tokioda keçirilməsi ilə bağlı təbriklərini çatdırıb və bu tədbirin də yüksək səviyyədə təşkil olunacağına əminliyini ifadə edib.

BU NÖMRƏMİZDƏ

ƏSAS MƏQSƏD ŞƏFFAFLIĞIN TƏMİN OLUNMASIDIR

2

ASAN İMZALAR YENİLƏNİR

3

VERGİ SİSTEMİNDƏ HƏYATA KEÇİRİLƏCƏK YENİ İSLAHATLAR ÖLKƏ İQTİSADİYYATINA MÜHÜM TÖHFƏLƏR VERƏCƏK

4

VERGİ ÖDƏYİCİLƏRİNƏ GÖSTƏRİLƏN XİDMƏTLƏRİN DAİRƏSİ GENİŞLƏNDİRİLİR

5

Əsas məqsəd şəffaflığın təmin olunmasıdır

Müsahibimiz
Azərbaycan Respublikası
Auditorlar Palatasının sədri,
iqtisad elmləri doktoru,
professor Vahid Novruzovdur

- Vahid müəllim, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 4 avqust tarixli «2016-cı ildə vergi sahəsində aparılacaq islahatların istiqamətləri»nin təsdiqi və vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi haqqında sərəncamında irəli sürülən vacib müddəalardan biri də şəffaflığın təmin olunmasıdır.

Dövlət başçısının bu sərəncamında və təsdiq edilmiş istiqamətlərdə 8 yerdə şəffaflığın təmin edilməsi zərurəti vurğulanmışdır. Sənədlərin mahiyyətinə gəldikdə isə qeyd etmək lazımdır ki, təbii ki, onlar vergi sistemində ölkəmizdə uğurla həyata keçirilən islahatların davam etdirilməsini və vergi inzibatchılığının daha da təkmilləşdirilməsinin əsas istiqamətlərini müəyyən edir. Azərbaycan artıq təkmil vergi qanunvericiliyinə malik ölkə olmaqla yanaşı, həm də öz zəngin təcrübəsi ilə bir çox ölkələrdən fərqlənən vergi sistemində malikdir. Bununla belə, iqtisadi inkişafımızın dayanıqlığının təmin edilməsi, sahibkarlığın inkişafı, iqtisadiyyatın diversifikasiyası, vətəndaşların maraqlarının qorunması, güclü iqtisadiyata malik olmaq üçün təkmil nəzarət sisteminin zəruriliyi diqqət mərkəzində saxlanılır. Bu baxımdan, vergi sahəsində aparılacaq islahatların istiqamətləri ölkənin iqtisadi inkişafının yeni mərhələsi ilə əhəngdarlıq yaratmağa yönəldilmişdir.

- Şəffaflığın artırılması və maliyyə nəzarətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində son illər ölkəmizdə görülmə işlərin ümumi mənzərəsini necə təsvir etmək mümkündür?

İnkişaf etmiş ölkələrdə şəffaflıq (transparency) və hesabatlılıq (accountability) dövlət idarəetməsinin mühüm və ayrılmaz atributları kimi yüksək dəyərləndirilir. Hesabatlılığı xarakterizə edən mühüm komponentlərdən biri də qərarların qəbul edilməsi prosesində ictimaiyyətin iştirakının təmin olunmasıdır. Heç təsadüfi deyil ki, cənab Prezidentin imzaladığı fərman və sərəncamlarda maliyyə vəsaitlərindən səmərəli istifadə edilməsinə, təkmil nəzarət mexanizminin tətbiqinə və bü-tövlükdə şəffaflığın artırılmasına, maliyyə intizamının möhkəmləndirilməsinə böyük önəm verilir.

Maliyyə şəffaflığının təmin olunması istiqamətində respublikamızda görülmə tədbirlər beynəlxalq peşəkar qurumlar tərəfindən böyük maraqla qarşılanılır. Bunun səbəbi isə bu sahədə BMT, Avropa İttifaqı, Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu kimi qurumların çoxsaylı direktiv, tövsiyə və göstərişlərinin əsas tutulması, habelə Beynəlxalq Mühəsiblər Federasiyasının, Qlobal Daxili Auditorlar Təşkilatının, ACCA-nın, Avropa Mühəsiblər və Auditorlar Konfederasiyasının və s. təşkilatların mühüm tələbinin əks olunmasıdır.

Təsadüfi deyil ki, şəffaflıq maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlarının üç əsas prinsipindən biridir. Korupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramı, «Şəffaflığın artırılması və korruptsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Stratejiya» və digər normativ hüquqi sənədlərin qəbul edilməsi onu göstərir ki, Azərbaycan dövləti tərəfindən ölkədə maliyyə şəffaflığının təmin olunmasına böyük əhəmiyyət verilir. Son aylarda cənab Prezidentin imzaladığı 5 qanun, 8 fərman, 20 sərəncamda 24 qurumda auditin tətbiqi zərurəti təsbit edilmişdir. Bu isə ona dəlalət edir ki, dövlət baş-

cısı tamamilə haqlı olaraq digər lüzumsuz yoxlamalarla audit arasında qəti sədd qoyaraq, auditin tətbiqi zərurətini bir daha ön plana çəkmişdir.

- Şəffaflıqla bağlı qəbul edilmiş proqramların həyata keçirilməsində Auditorlar Palatası hansı rolunu oynayır?

Auditorlar Palatası 2004-cü ildən indiyədək şəffaflıqla bağlı bir sıra dövlət proqramlarının icrasına cəlb olunmuşdur. Bunlardan ən sonuncunun üzərində dayanmaq istərdim. «Korruptsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı»nın həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasında maliyyə nəzarətinə həyata keçirən orqanların fəaliyyətində şəffaflığın artırılması; ərizə və şikayətlərə baxılması işinin yaxşılaşdırılması; maraqlar toqquşmasının qarşısının alınması; maliyyə xarakterli məlumatlar haqqında bəyannamələrin təqdim edilməsi; bələdiyyələrin fəaliyyətinin, etik davranış qaydalarının, audit xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi; korruptsiyaya qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi; maarifləndirmə və digər sahələrdə fəaliyyət istiqamət-

məl vergi sistemi təşəkkül tapmış və bu istiqamətdə işlər həzırda uğurla davam etdirilir. Fürtədən istifadə edərək, Auditorlar Palatasının sədri kimi Vergilər Nazirliyinin rəhbərliyinə auditin inkişafı üçün zəruri olan tədbirlərin reallaşdırılması istiqamətində göstərdiyi diqqətə görə minnətdarlığımı bildirirəm. Vergilər Nazirliyinə ünvanladığımız bütün müraciətlərə vaxtında və qənaətbəxş cavablar almışığı ki, bunların da audit sistemində mövcud olan çatışmazlıqları daha aydın və konkret şəkildə izləməkdə və aşkar edilən nöqsanları aradan qaldırmaq üçün tədbirlər kompleksi işləyib tətbiq etməkdə bizə çox böyük köməyi olmuşdur. Vergilər Nazirliyi tərəfindən təqdim edilmiş məlumatlar ölkəmizdə məcburi audit obyektlərinin auditor yoxlamalarından keçməsinə çox ciddi nöqsanların mövcud olduğunu aşkara çıxarmağa zəmin yaratmışdır. Azərbaycan auditorları üçün çox önəmlidir ki, Vergilər Nazirliyi ilə Auditorlar Palatası arasında 2003-cü il 25 iyun tarixində sız əməkdaşlıq münasibətləri qurulmuş, ötən müddət ərzində bu sahədə əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsini nəzərdə tutan partnyorluq sazişi imzalanmış, bir-

mənl nəticələrə gətirib çıxarır. İstər çirklə pulların yuyulması, istərsə də korruptsiya hər bir ölkənin iqtisadiyyatına böyük ziyan vurmaqla bərabər, əlverişli investisiya mühitinin formalaşmasına mane olur. Çirklə pulların yuyulması auditin birbaşa predmeti olan maliyyə hesabatlılığının keyfiyyəti, habelə korruptsiya, kapital axını, vergidən yayınma kimi neqativ hallarla birbaşa əlaqədardır. Dünyada baş verən iqtisadi maliyyə böhranları göstərdi ki, bir sıra hallarda korruptsiyanın yaranmasına və çirklə pulların yu-

yulmasına auditor xidməti göstərən şirkətlər və şəxslər də geniş cəlb olunur. Dünyada, o cümlədən Azərbaycanda baş verən proseslər belə bir faktı etiraf etməyə məcbur edirik ki, audit maraqlı tərəfləri fırıldaqçılıqdan və dələduzluqdan qoruyub bilməməklə yanaşı, həm də şirkətin gələcək uğurlarına təminat yaratdır. Bəzən iflas və ya bank-maliyyə qalmaqallarının yaranmasına səbəb olan qurumların təmiz (müsbət) auditor rəyləri aldıqları barədə faktlar aşkara çıxır.

Təəssüflə vurğulamaq lazımdır ki, böhranlı illərdə iqtisadiyyat üçün daha vacib olan məcburi audit yoxlamalarının səviyyəsi ölkəmizdə hələ də çox aşağı səviyyədədir. Demək olar ki, bütün ərazi vergi idarələri üzrə məcburi audiddən yayınma həddən artıq yüksəkdir.

- Auditorlar Palatasının fəaliyyətinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması sahəsində nə kimi işlər görülür?

Beynəlxalq standartlar dedikdə, istər beynəlxalq maliyyə hesabatı standartları, istər beynəlxalq mühasibat uçotu və audit standartları, istərsə də beynəlxalq nəzarət proseduru və qaydaları əhatə olunmalıdır. Azərbaycan Respublikası Auditorlar Pa-

Vergilər Nazirliyi tərəfindən təqdim edilmiş məlumatlar ölkəmizdə məcburi audit obyektlərinin auditor yoxlamalarından keçməsinə çox ciddi nöqsanların mövcud olduğunu aşkara çıxarmağa zəmin yaratmışdır

ləri nəzərdə tutulmuş və bütün istiqamətlər üzrə qarşıya qoyulmuş tapşırıqlar yerinə yetirilmişdir.

- Vergilər Nazirliyi və Auditorlar Palatası arasında bağlanmış partnyorluq sazişi müəssisələrdə maliyyə şəffaflığının təmin edilməsi sahəsində mühüm addım hesab olunur. Sazişə uyğun olaraq hansı işlər görülür?

Böyük məmnunluq hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, ötən illər ərzində müstəqil Azərbaycan Respublikasında sivil dünya təcrübəsinə əsaslanmaqla mükə-

məl vergi sistemi təşəkkül tapmış və bu istiqamətdə işlər həzırda uğurla davam etdirilir. Fürtədən istifadə edərək, Auditorlar Palatasının sədri kimi Vergilər Nazirliyinin rəhbərliyinə auditin inkişafı üçün zəruri olan tədbirlərin reallaşdırılması istiqamətində göstərdiyi diqqətə görə minnətdarlığımı bildirirəm. Vergilər Nazirliyinə ünvanladığımız bütün müraciətlərə vaxtında və qənaətbəxş cavablar almışığı ki, bunların da audit sistemində mövcud olan çatışmazlıqları daha aydın və konkret şəkildə izləməkdə və aşkar edilən nöqsanları aradan qaldırmaq üçün tədbirlər kompleksi işləyib tətbiq etməkdə bizə çox böyük köməyi olmuşdur. Vergilər Nazirliyi tərəfindən təqdim edilmiş məlumatlar ölkəmizdə məcburi audit obyektlərinin auditor yoxlamalarından keçməsinə çox ciddi nöqsanların mövcud olduğunu aşkara çıxarmağa zəmin yaratmışdır. Azərbaycan auditorları üçün çox önəmlidir ki, Vergilər Nazirliyi ilə Auditorlar Palatası arasında 2003-cü il 25 iyun tarixində sız əməkdaşlıq münasibətləri qurulmuş, ötən müddət ərzində bu sahədə əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsini nəzərdə tutan partnyorluq sazişi imzalanmış, bir-

mənfi nəticələrə gətirib çıxarır. İstər çirklə pulların yuyulması, istərsə də korruptsiya hər bir ölkənin iqtisadiyyatına böyük ziyan vurmaqla bərabər, əlverişli investisiya mühitinin formalaşmasına mane olur. Çirklə pulların yuyulması auditin birbaşa predmeti olan maliyyə hesabatlılığının keyfiyyəti, habelə korruptsiya, kapital axını, vergidən yayınma kimi neqativ hallarla birbaşa əlaqədardır. Dünyada baş verən iqtisadi maliyyə böhranları göstərdi ki, bir sıra hallarda korruptsiyanın yaranmasına və çirklə pulların yu-

latası Şurasının qərarı ilə Beynəlxalq Audit Standartlarının tətbiqinə keçmişdir. Bu vaxta kimi Beynəlxalq Audit Standartları bazasında hazırlanmış Milli Audit Standartlarından istifadə edilirdi. Beynəlxalq standartların tətbiqini reallaşdırmaq və sürətləndirmək məqsədilə palatamız tərəfindən bir sıra beynəlxalq standartlar ingiliscədən Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş və auditorların istifadəsinə verilmişdir.

Müsahibəni hazırladı:
Rəşad SADIQOV

«Bu günün gənci, sabahın sahibkarı» layihəsi çərçivəsində tədbir

Vergilər Nazirliyi yanında Bakı Vergilər Departamentinin Vergi ödəyicilərinə xidmət və uçot idarəsi tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondunun «Bu günün gənci, sabahın sahibkarı» layihəsi çərçivəsində gənc sahibkarlar və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyən gənclər üçün vergilərlə bağlı təlim keçirilib.

Tədbir iştirakçılarına Azərbaycan vergi sistemi barədə ətraflı məlumat verilərək bildirilib ki, vergi sistemində aparılan islahatlar nəticəsində ölkədə müasir vergi inzibatchılıq formalaşdırılıb, vergi orqanları tərəfindən sahibkarlığın inkişafının dəstəklənməsi, özəl sektorun fəaliyyətinin genişləndirilməsi, investisiya qoyuluşlarının stimullaşdırılması, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin qarşılıqlı hörmət və etimada əsaslanan çevik və şəffaf mexanizmlər əsa-

sında qurulması məqsədilə vergi qanunvericiliyinin və vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilib.

Sonra tədbir iştirakçıların vergilərin növləri, vergi ödəyicilərinin qeydiyyatı və uçotu, POS-terminalların və nəzarət-kassa aparatlarının tətbiqi qaydaları, vergi yoxlamaları, Vergilər Nazirliyi tərəfindən göstərilən xidmətlər, nazirliyin rəsmi internet sahifəsi və «195» Çağrı Mərkəzinin fəaliyyəti ilə bağlı çoxsaylı sualları cavablandırılıb.

Vergi bəyannamələrinin yeni formaları təsdiq edildi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 avqust tarixli «2016-cı ildə vergi sahəsində»

«Əlavə dəyər vergisinin bəyannaməsi»nə, «Xüsusi notariusun gəlir vergisi bəyannaməsi»nə, «Muzdlu işlərdə aparılacaq islahatların istiqamətləri»nin təsdiqi və vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi haqqında» sərəncamının tələblərinə uyğun olaraq, Vergilər Nazirliyi tərəfindən «Gəlir vergisinin bəyannaməsi», «Mənfəət vergisinin bəyannaməsi», «Torpaq vergisinin bəyannaməsi», «Əmlak vergisinin bəyannaməsi» və onların tərtib edilməsi qaydaları, «Dövlət rüsumunun tutulması haqqında hesabatın forması, «Dövlət rüsumunun tutulması haqqında hesabatın forması»

əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsi»nə əlavələr və onların tərtib olunması qaydalarına dəyişikliklər təsdiq edilib.

Bu dəyişikliklər vergi inzibatchılığının daha da təkmilləşdirilməsinə və bəyannamə formalarının sadələşdirilməsinə, ölkə iqtisadiyyatının davamlı inkişafı tempinə uyğun olaraq real vergi potensialının düzgün müəyynləşdirilməsinə, bəyannamələr vasitəsilə əldə olunan məlumatların dəqiqləşdirilməsi hesabına vergi ödəyicilərinin də keçirilən nəzarət tədbirlərinin sayının azaldılmasına xidmət edəcəkdir.

Bu sənədlərlə aşağıda göstərilmiş elektron ünvanlarda tanış olmaq mümkündür:
www.taxes.gov.az • www.vergiler.az

Elektron ticarətə vergi tətbiqi

E-ticarətin vergiyə cəlb edilməsi digər vergi ödəyiciləri ilə rəqabətli mühitin yaranmasına şərait yaradacaq

Müasir dövrdə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə həyata keçirilən ticarət sövdələşmələrinin sayı durmadan artmaqdadır və gələcəkdə də bu tendensiyanın davam etməsi şübhəsizdir. E-ticarət qaydasında aparılan əməliyyatlara, əsasən, malların və xidmətlərin algı-satqısı, birjalarda xarici valyutaların və əmtələrin algı-satqısı, mərc oyunlarında iştirak və s. aiddir.

E-ticarətə vergi nəzarətini çətinləşdirən məqamlar

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin Vergi siyasəti idarəsinin rəisi Nicat İmanovun sözlərinə görə, elektron ticarətdə «elektron pulların» tətbiqi bu sahəyə vergi nəzarətinin həyata keçirilməsini çətinləşdirir. Bundan başqa, belə əməliyyatların transmilli olması vergi nəzarətinə əlavə problemlər yaradır: «E-ticarət əməliyyatları həyata keçirən şəxsin, yəni satıcının bir dövlət, alıcının isə digər dövlətin rezidenti olması, serverin isə üçüncü bir dövlətdə yerləşməsi bu sahəyə vergi nəzarətinin təşkilı baxımından vergi orqanlarının üzvləşdiyi əsas problemlərdəndir. Belə halların aradan qaldırılması, bu fəaliyyətlə məşğul olan şəxslərin vergi uçotuna alınması, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, habelə rəqəmsal iqtisadiyyatı çərçivəsində aparılan əməliyyatların vergiyə cəlb olunmasının işlək mexanizminin yaradılması üçün mövcud qanunvericilik aktlarında müvafiq dəyişikliklər edilməsi nəzərdə tutulur».

İdarə rəisinin sözlərinə görə, rəqəmsal iqtisadiyyatın vergiyə cəlb olunması ilə bağlı inkişaf etmiş ölkələrin böyük təcrübəsi var və bu təcrübənin öyrənilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyi tərəfindən Avropa ölkələrinə ezamiyyələr təşkil edilmiş, ölkəmizə bu sahə üzrə mütəxəssislər dəvət olunaraq seminarlar keçirilmişdir.

Elektron ticarət üzrə vergi nəzarətinin necə təşkil olunacağına gəlincə, N.İmanov qeyd etmişdir ki,

şəbəkələrdən aldıkları mallarla bağlı hüquqları pozulur. Bu vergi ödəyicilərinin uçota alınması elektron ticarət sahəsində satıcı ilə alıcı arasındakı münasibətlərin tənzimlənməsinə şərait yaradacaqdır.

Elektron ticarət fəaliyyətinin həyata keçirilməsi vergi nəzarəti çətin olan sahələrə aid edildiyindən, bu fəaliyyətlə məşğul olan şəxslərin uçota alınması və onların əməliyyatlarına nəzarətin həyata keçirilməsi vergitutma bazasının genişləndirilməsinə əhəmiyyətli təsir göstərəcəkdir. Bu sahədə tətbiq edilməsi nəzərdə tutulan yeni vergi mexanizmi nəticəsində büdcə daxilolmalarının artımı müşahidə olunacaqdır».

E-ticarətin yaratdığı vergi problemi bütün dünyada aktualdır

İqtisadçı ekspert Rəşad Əliyevin sözlərinə görə, rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişaf etdiyi ölkələrin elektron ticarətin ÜDM-dəki payı 3-10% arasındadır. «Onlayn biznes», «elektron ticarət», «sosial şəbəkələr» və digər bu kimi istiqamətlər rəqəmsal iqtisadiyyatın tərkib hissələridir: «Əksər ölkələrdə bu sektor ən sürətlə inkişaf edən sahələrdəndir. Ancaq bu zaman bir çox global problemlər də ortaya çıxır. Bunlardan ən əsası isə vergi ilə bağlıdır. Çünki elektron ticarət sərhəd tanımır və onun yaratdığı vergi problemi bütün dünyada aktualdır. Vergi orqanları global miqyasda bu problemin aradan qaldırılması üzərində davamlı işləyirlər».

Ölkəmizdə elektron ticarətin hələ ilkin inkişaf mərhələsində olduğunu deyən iqtisadçının fikrinə, inkişaf etmiş ölkələr ilə müqayisədə Azərbaycanda bu sahənin inkişafına bir qədər vaxt lazım olacaq. Hazırda ölkədə ticarət sektorunda şəffaflığın artırılması və vergidən yayınma hallarının aradan qaldırılması istiqamətində işlər aparılır və bu, son nəticədə dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarını artıracaq...

Aytən NƏBİYEVA

Vergi sisteminin beynəlxalq standartlara tam cavab verməsi üçün mühüm addımlar atılır

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 4 avqust tarixli «2016-cı ildə vergi sahəsində aparılacaq islahatların istiqamətləri»nin təsdiqi və vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi haqqında sərəncamı vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında əməkdaşlıq münasibətlərini daha da təkmilləşdirmək, vergi öhdəliklərini düzgün müəyyən etmək və proqnozlaşdırmaq üçün beynəlxalq təcrübədə geniş istifadə olunan bir sıra metodların tətbiqinə yol açır. Sərəncamda diqqət çəkən məqamlardan biri də vergi öhdəliklərinin əvvəlcədən müəyyənəndirilməsi («Advance tax ruling») qaydasının tətbiqidir. Həmin sistem inkişaf etmiş ölkələrdə istər fərdi vergi ödəyiciləri, istərsə də iri şirkətlər üçün geniş istifadə olunan alətlərdəndir. Bu zaman vergi ödəyicilərinin müraciəti əsasında vergi orqanları qanunverici-

nədləşmə aparılmadıqda, bu, yoxlamaların müddətinin uzanmasına səbəb olurdu. Belə halların tamamilə aradan qaldırılmasını təmin etmək üçün dövlət başçısının sərəncamı ilə kameral vergi nəzarətinin konkret olaraq verilmiş bəyannamələr əsasında 30 gün ərzində başa çatdırılması tapşırılıb. Yəni sahibkar vergi bəyannaməsini təqdim edib və növbəti 30 gün ərzində həmin sahibkarlıq subyekti kameral yoxlama aparılmayıbsa, vergi orqanı həmin vergi ödəyicisində bu yoxlamaları aparmaq hüququnu itirir. Bu məqsədlə Vergi Məcəlləsinin kameral vergi yoxlamaları ilə bağlı maddələrində dəyişikliklər edilməsi nəzərdə tutulur.

Digər vacib məsələlərdən biri vergidən yayınan vergi ödəyiciləri barədə ictimai məlumatlandırma. Belə ki, vergidən yayınan ödəyicilər üzərində ictimai nəzarət həyata keçirilməklə

Sərəncama əsasən, hər bir vergi ödəyicisinə öz səhvlərini könüllü açıqlamaq şansı da yaradılır. Könüllü vergi açıqlaması, vergi yoxlaması üçün qanunla müəyyən edilmiş müddət bitdikdən sonra, yoxlama zamanı aşkar olunmamış səhvlərin könüllü bəyan edilməsini nəzərdə tutur

likdə nəzərdə tutulmuş qaydada həmin vergi ödəyicisinin əməliyyatları üzrə yarana biləcək vergi öhdəliyi barədə məlumat hazırlayaraq ona təqdim edirlər.

Məlum olduğu kimi, sahibkarların hər hansı səbəbdən vergi öhdəliklərini düzgün müəyyən etməməsi Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyətə səbəb olur. Yəni həmin şəxsə maliyyə sanksiyaları və faizlər hesablanır və o, maliyyə sanksiyaları və faizləri ödəməklə dövrüvə vəsaitindən səmərəli istifadə edə bilmir, son nəticədə ciddi maliyyə itkiləri ilə üzləşir. Belə halların qarşısının alınmasına kömək edən üsullardan biri də vergi ödəyiciləri tərəfindən aparılması planlaşdırılan əməliyyatlar üzrə vergi öhdəliklərinin əvvəlcədən müəyyənəndirilməsi mexanizminin hazırlanmasıdır. Hazırda vergi öhdəliklərinin hüquqi nəticələr doğurmadan vergi orqanları ilə razılaşdırılması qaydasının müəyyən edilməsi ilə bağlı qanunvericiliyə dəyişikliklər layihəsi üzərində iş gedir.

Sərəncamda öz əksini tapmış digər məsələ kameral vergi yoxlamaları ilə bağlıdır. Kameral vergi yoxlaması vergi ödəyicisi tərəfindən verginin hesablanması və ödənilməsi üçün əsas olan sənədlərin vergi orqanına təqdim edildiyi gündən 30 gün müddətində aparılır. Lakin bir sıra hallarda vergi ödəyiciləri müvafiq sənədləri vaxtında təqdim etmədikdə və ya ümumiyyətlə sə-

belə faktlar barədə vergi orqanına məlumat verən şəxslərin mükafatlandırılması nəzərdə tutulub. Mükafatın məbləği verilmiş məlumatlar əsasında büdcəyə ödətdirilmiş vergi məbləğlərinə uyğun müəyyənəndirilməklə. «Vergidən yayınma hallarının qarşısını almaq məqsədilə ictimai məlumatlandırma» («Whistleblow») adlanan həmin mexanizm dünya təcrübəsində geniş tətbiq edilir. Bu zaman faktların media vasitəsilə ictimailəşdirilməsindən də istifadə olunur.

Sərəncama əsasən, hər bir vergi ödəyicisinə öz səhvlərini könüllü açıqlamaq şansı da yaradılır. Bu, «Könüllü vergi açıqlaması» («Voluntary tax disclosure») sisteminin tətbiqi ilə bağlıdır. Könüllü vergi açıqlaması, vergi yoxlaması üçün qanunla müəyyən edilmiş müddət bitdikdən sonra, yoxlama zamanı aşkar olunmamış səhvlərin könüllü bəyan edilməsini nəzərdə tutur. Bununla da vergi ödəyicisinin dəqiqləşdirilmiş bəyannamə vermək hüququ yaranacaq və həmin bəyannamə ilə könüllü açıqlanmış vergi məbləğlərinə görə faizlərin hesablanması və maliyyə sanksiyasının tətbiqi istisna ediləcəkdir.

Mütəxəssislərin qənaətinə görə, sərəncama uyğun olaraq həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirlər vergi inzibətçiliğinin beynəlxalq tələblərə tam uyğunlaşdırılmasına və digər ölkələrin qabaqcıl təcrübələrinin Azərbaycanda daha geniş tətbiqinə şərait yaradacaq.

ASAN imzalar yenilənir

Azərbaycanda ilk ASAN imza sertifikatları 2013-cü ilin iyul ayından verilməyə başlayıb və qüvvədə olma müddəti üç il təşkil etdiyindən, 2016-cı ilin iyul ayından etibarlılıq müddəti başa çatmış sertifikatlar yenilənir. Bununla bağlı Vergilər Nazirliyinin vergi ödəyicilərinə xidmət strukturları tərəfindən imza sahiblərinin hər birinə bildirişlər, qısa mesajlar göndərilib, kütləvi informasiya vasitələrində elanlar dərc olunub. İmza sahibləri «ASAN xidmət» və vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət edərək ASAN imzalarını yeniləməlidirlər.

Sertifikatların yenilənməsi prosesi

İstifadəçilərin ASAN imza sertifikatlarını yeniləmək üçün müraciət etdikləri ünvanlardan biri də Vergilər Nazirliyi yanında Bakı Vergilər Departamentidir. Prosesi izləmək üçün yolumuzu həmin ünvanından saldıq...

Səhər saatları olsa da, burada hərəkətlilik müşahidə olunurdu. Departamentin vergi ödəyicilərinə xidmət və uçot idarəsinin əməkdaşı Gültəkin Hədiyevanın sözlərinə görə, bura gün ərzində müxtəlif xidmətlərin göstərilməsi üçün 400-dən çox vergi ödəyicisi müraciət edir. Onlardan 15-20 nəfəri ASAN imzalarını yeniləmək istəyənlərdir.

Sertifikatın yenilənməsi prosesindən söz açan G.Hədiyeva bildirir ki, imza sahibi bunun üçün Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinin (ASXM) rəsmi veb-saytı (www.asxm.gov.az) vasitəsilə onlayn müraciət edərək hazırda aktiv olan ASAN imza nömrəsindən istifadə etməklə sistemə daxil olub müvafiq örizeni imzalayaraq müraciət edə bilər: «Yəni elektron imza sahibi olan öriyəçilər tərəfindən ASAN imzanın əldə edilməsi üçün internet vasitəsilə sertifikat sorğusunun göndərilməsi proseduru sertifikatın etibarlılıq müddəti bitmədən yeni sertifikat əldə etmək istəyən şəxslər üçün nəzərdə tutulub. Onlayn öriyə imzalandıqdan sonra istifadəçilər mobil operatora yaxınlaşaraq ASAN im-

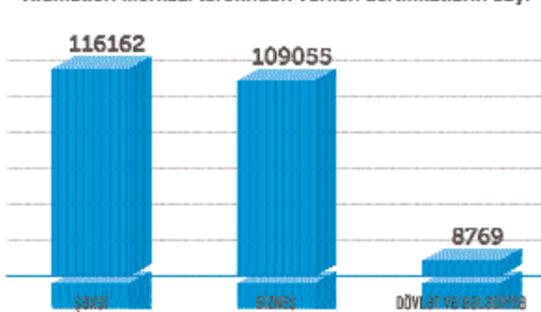
za sim kartının dublikatını əldə edirlər. Bunun üçün mobil operatorlara 3 illik xidmət haqqı kimi 18 manat ödənilir. Bundan sonra «ASAN xidmət» və ya vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə yaxınlaşaraq sertifikatların yenilənməsini həyata keçirə bilərlər. Onlayn müraciətin əsas üstünlüyü ondadır ki, imza sahibləri onlayn öriyə təqdim etdikdə onlara etibarnamələri onlayn və ya kağız daşıyıcısında təqdim etmək imkanı yaranır. Etibarnamə onlayn təqdim edildikdə imza sahibi şəxsi ASAN imzası ilə etibarnaməni imzala bilər ki, bu da əlavə vaxt itkisinin qarşısını alır».

ASAN imza sertifikatının qüvvədə olma müddəti bitdikdən son-

«ASAN xidmət» və ya Vergilər Nazirliyinin vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət edirlər. Bu zaman ilkin qeydiyyatda oxşar proses həyata keçirilir, vergi ödəyiciləri yenilənmiş deyil, yeni sertifikat alırlar».

İmzaların yenilənməsi prosesində baş verən narazılıqlardan söz açan vergi orqanı əməkdaşı vurğulayır ki, bu prosədə ciddi problemlər yaranmır. Sadəcə, imza sahibləri arasında nömrənin dublikatının çıxarılması ilə bağlı narahatlıqlar olur və ASAN imza sertifikatının qüvvədə olma müddətinin 3 illik deyil, daha uzun dövrü əhatə etməsini arzu edirlər: «Lakin ASAN imza sertifikatlarına 3 illik müddətin verilməsi Nazirlər

01.07.2013 - 29.08.2016-cı il tarixlərində Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi tərəfindən verilən sertifikatların sayı

ra isə onlayn müraciət etmək mümkün olmur: «Çünki 3 illik dövr bitdikdən sonra nömrə deaktiv edilir. İstifadəçilər ASAN imza sim kartının dublikatını aldıqdan sonra

Kabinetinin qərarına uyğun həyata keçirilir və bu proses başqa ölkələrdə də belədir. ASAN imzalara 3 il müddət verilməsi məxfiliyin qorunması üçün daha uyğun

hesab edilir».

Müsaibimiz ölkə başçısının «2016-cı ildə vergi sahəsində aparılacaq islahatların istiqamətləri»nin təsdiqi və vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi haqqında sərəncamında vergi ödəyicilərinin vaxtında və resurslarına qənaət edilməsi məqsədilə Çağrı Mərkəzi vasitəsilə ASAN imzanın dəyişdirilməsi, fəaliyyətin dayandırılması və ya bərpası kimi xidmətlərin göstərilməsi məsələsinin yer aldığına toxunaraq bildirdi ki, bu, vergi ödəyicilərinin məmnunluğuna səbəb olacaq addımlardandır: «Vergi ödəyiciləri xidmət mərkəzlərinə yaxınlaşmadan, növbə gözləmədən, vaxt itkisinə məruz qalmadan ASAN imzalarını dəyişə, imzanın fəaliyyətini dayandıra və bərpa edə biləcəklər».

ASAN imza ilə sənədləşmə işləri çox rahatdır

«Engine» MMC-nin müdir müavini Ramil Süleymanovun sözlərinə görə, ASAN imzadan istifadə şirkətin sənədləşmə işlərində böyük rol oynayır: «3 ildir ASAN imzadan istifadə edirik. Onun köməyi ilə sənədləşmə işlərini olduqca rahat həyata keçiririk, əvvəlki kimi xeyli sayda prosedurlardan keçməyə ehtiyac olmur. Bu, təhlükəsizlik baxımından da üstün keyfiyyətlərə malikdir. Bütün müsbət cəhətlərini təqdir etməklə bərabər, təklif edərdim ki, sertifikatın qüvvədə olma müddəti başa çatdıqdan sonra müddətin uzadıl-

ASAN imza (Mobil ID) - elektron xidmətləri həyata keçirən istifadəçinin mobil telefon vasitəsilə autentifikasiyasını, sənədin elektron imzalanmasını və imzalayan şəxsin şəxsiyyətinin müəyyən edilməsini təmin edən xidmətdir. Yəni ASAN imza vasitəsilə e-xidmətlərə daxil olan və rəqəmsal imzalar edən zaman kimliyi təsdiqləyən mobil sənəddir. ASAN imza elektron xidmətlər mühitinə giriş üçün təhlükəsizlik aləti hesab edilir və rəqəmsal imzanın qoyulmasına imkan verir. ASAN imza ilə haker hücumuna məruz qala biləcək və ya pozula biləcək parol məlumat bazaları mövcud deyil. ID hər zaman istifadəçi ilə birlikdədir və uzaq məsafədə yerləşən məlumat bazasında saxlanılır.

masi avtomatik həyata keçirilsin. İmza sahibi müddətin uzadılmasının avtomatik həyata keçirilməsini etiraz etmədiyi təqdirdə, üç il başa çatanda imza avtomatik yenilənsin və aidiyyəti orqanlara müraciət etməyə ehtiyac duyulmasın».

İndiyədək ASAN imza alanlar...

ASAN imza sertifikatlarının üç növü var:

- fiziki şəxslər (vətəndaşlar) üçün elektron imza sertifikatları;
- hüquqi və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər üçün elektron imza sertifikatları;
- dövlət qulluqçuları üçün elektron imza sertifikatları.

Fiziki şəxslər üçün elektron imza sertifikatları şəxsi istifadə məqsədilə nəzərdə tutulmuşdur. Hüquqi şəxslər və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər, həmçinin dövlət qulluqçuları üçün nəzərdə tutulan elektron imza sertifikatları isə kommersiya və ya dövlət təşkilatını təmsil etmək və onun adından çıxış etmək səlahiyyətləri verir.

Statistikaya əsasən, 2013-cü ilin iyul ayından 2016-cı il avqustun 29-dək Bakı şəhəri və digər rayonların vergi orqanları üzrə ASAN imza sertifikatı xidmətləri üzrə 125.048 müraciət edilib. Ümumilikdə 233.986 sertifikat verilib ki, bunlardan 116.162-si şəxsi, 109.055-i biznes, 8769-u dövlət və bələdiyyə sertifikatları olub. İndiyədək 42.441 sertifikatın statusunun dəyişdirilməsi ilə bağlı müraciət daxil olub.

AYTƏN

Vergi ödəyicisinin sualı var...

Samirə Musayeva

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin rəisi vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Hədiyyələrlə bağlı vergi öhdəlikləri

ƏDV qeydiyyatında olan müəssisənin balansında olan mebellərin əvəzsiz əsasla digər fiziki şəxsə verilməsi (bağışlanması) zamanı hansı vergi öhdəlikləri yaranır?

Vergi Məcəlləsinin (VM) 99.3.7-ci maddəsində qeyd edilmişdir ki, təqvim ili ərzində alınan hədiyyə və mirasların məbləği fiziki şəxsin qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlirinə aid edilməmişdir.

VMin 102.1.3.1-ci maddəsində fiziki şəxslərin təqvim ili ərzində aldıkları hədiyyələrin dəyərinin 1000 manatadək olan hissəsinin gəlir vergisindən azad olunması göstərilmişdir.

Aktivlərini əvəzsiz əsasla və ya güzəştli qiymətlə təqdim edən şəxsin gəliri bu qayda ilə təqdim edilən aktivin bazar qiyməti və onun Vergi Məcəlləsinin 143-cü maddəsinə uyğun olaraq müəyyən edilən dəyəri arasındakı fərqə bərabərdir (VM, maddə 142.1).

Vergi ödəyicisinin haqqı ödənilməklə və ya əvəzsiz qaydada öz işçilərinə və digər şəxslərə mal

verməsi, iş görməsi və ya xidmət göstərməsi, habelə barter əməliyyatı ƏDV tutulan əməliyyat sayılır (VM, maddə 159.4).

Qeyd olunanlara əsasən: Müəssisə tərəfindən balansında olan əmlakın əvəzsiz əsasla digər şəxsə verilməsi (bağışlanması) zamanı həmin əmlakın bazar qiyməti ilə onun qalıq dəyəri arasındakı fərq müəssisənin gəlirlərinə aid edilir.

Eyni zamanda, müəssisənin balansında olan mebellərin digər fiziki şəxsə bağışlanması aktivlərin əvəzsiz əsasla təqdim edilməsi hesab edilməklə ƏDV-nin vergitutma obyektini yaradır.

Həmin əmlak əvəzsiz əsasla alan şəxsin belə gəliri qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlirə aid edilməklə onun 1000 manatdan yuxarı olan hissəsi, VM-in 101.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, vergiyə cəlb edilir.

Vergi sistemində həyata keçiriləcək yeni islahatlar ölkə iqtisadiyyatına mühüm töhfələr verəcək

Müsahibimiz
Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sahibkarlıq və sənaye komitəsinin üzvü
Aydın Hüseynovdur

- Aydın müəllim, 2016-cı ilin ötən dövrü ərzində ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi islahatları necə qiymətləndirərdiniz?

- Hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatı yeni şəraitdə inkişaf edir. Ölkə iqtisadiyyatında yeni iqtisadi qanunauyğunluqların fonunda mövcud vəziyyətin dərin təhlükə yaradan hallar üzrə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən yoxlamaların aparılmasına icazə verilir. Bundan əlavə, lisenziya tələb olunan fəaliyyət növlərinin sayı azaldılıb, lisenziyalar müddətsiz müəyyən edilib, dövlət rüsumunun məbləği Bakıda 2 dəfə, regionlarda isə 4 dəfə aşağı salınıb. Dövlət qurumlarının özəl sektorda apardığı yoxlamaların məhdudlaşdırılması sayəsində yoxlamaların sayı 20 mindən 30-a düşüb.

- Parlamentdə vergi qanunvericiliyi üzərində fəal iş aparılır. Qanuna edilən dəyişiklikləri ümumi şəkildə necə səciyyələndirərdiniz?

- Milli Məclisin yaz sessiyasında 20-dən çox qanun layihəsi qəbul olunub ki, onların da böyük bir hissəsi vergi qanunvericiliyinə dəyişikliklərlə bağlıdır. Çünki ölkədə aparılan iqtisadi islahatlarda vergi sisteminin rolu sənə dəyəri mühüm əhəmiyyət kəsb edir və sahibkarlıq sahəsinə dair qəbul edilən qanunların böyük bir qismi məhz vergiyə aiddir. Məsələn, ən mühüm iqtisadi qanunlardan biri qeyri-neft məhsullarının ixracının təşviqi ilə

sində aparılan yoxlamalar 2015-ci il noyabrın 1-dən etibarən 2 il müddətinə dayandırılıb. Bu dövr ərzində yalnız vergi yoxlamaları, insanların həyat və sağlamlığına, dövlətin təhlükəsizliyinə və iqtisadi maraqlarına mühüm təhlükə yaradan hallar üzrə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən yoxlamaların aparılmasına icazə verilir. Bundan əlavə, lisenziya tələb olunan fəaliyyət növlərinin sayı azaldılıb, lisenziyalar müddətsiz müəyyən edilib, dövlət rüsumunun məbləği Bakıda 2 dəfə, regionlarda isə 4 dəfə aşağı salınıb. Dövlət qurumlarının özəl sektorda apardığı yoxlamaların məhdudlaşdırılması sayəsində yoxlamaların sayı 20 mindən 30-a düşüb.

- İxracın stimullaşdırılmasında vergi siyasətinin rolunu necə görürsünüz?

- Vergi siyasəti istehsalatla yanaşı, ixrac imkanlarının artırılmasında da təşviqədiçilik rol oynamaqdadır. Azərbaycan ərazisində ixrac imkanlarının artırılması üçün 2016-cı ilin iyun ayının 1-dən 3 il müddətinə yol vergisindən azad olunub. Məqsəd Azərbaycan transneqliyyat marşrutlarının şəxələndirilməsi və respubli-

ri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu, ixracat verilən stimullaşdırıcı əsas vasitələrdən biri hesab oluna bilər və qeyri-neft sektoruna qoyulan investisiyaların artırılmasına, yeni iş yerlərinin açılmasına əlverişli zəmin yaradacaq. Qanunvericiliyi edilmiş dəyişikliklərə əsasən, Qaradağ sənaye parkının və Bakı Gəmiqayırma zavodunun sərmayəçiləri 5 il müddətinə vergilərdən azad ediləcək. Bu, Azərbaycanda sənaye zonalarına yerli və xarici sərmayəçilərin marağını artırılmasına, investisiya qoyuluşlarının yüksəldilməsi məqsədi daşıyır.

Vergi-gömrük güzəştlərinin təbii olunduğu sahələrdən biri olan Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının ərazisindəki azad ticarət zonası tipli xüsusi iqtisadi zonanın yaradılması da əhəmiyyətli layihələrdən sayıla bilər. Layihənin həyata keçirilməsində məqsəd müasir texnologiyalara əsaslanan rəqabətqabiliyyətli sənaye məhsullarının istehsalı, qeyri-neft ixracının təşviqi və güclü sahibkarlıq sektorunun yaradılmasıdır. Burada sənaye və yük-kil edilməsi, maşınqayırma, nəqliyyat, enerji, tikinti sənayesi müəssisələrinin inşa olunması nəzərdə tutulur ki, bu da xarici investitorları sərmayə qoymağa təşviq edəcək.

- İxracın stimullaşdırılmasında vergi siyasətinin rolunu necə görürsünüz?

- Vergi siyasəti istehsalatla yanaşı, ixrac imkanlarının artırılmasında da təşviqədiçilik rol oynamaqdadır. Azərbaycan ərazisində ixrac imkanlarının artırılması üçün 2016-cı ilin iyun ayının 1-dən 3 il müddətinə yol vergisindən azad olunub. Məqsəd Azərbaycan transneqliyyat marşrutlarının şəxələndirilməsi və respubli-

ri-neft sektorunda xüsusi çəkisi artıracaq, tranzit daşımalarının dövlət büdcəsində daxilolmaların həcmi yüksələcək.

Bundan başqa, milli ixracın stimullaşdırılmasına və ixracın coğrafiyasının genişləndirilməsinə dəstək məqsədilə qanunvericiliyi edilmiş digər dəyişikliklər - «Yaşıl dəhliz» buraxılış sisteminin tətbiqi də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Avqustun 1-dən qüvvəyə minən bu sistem gömrük rəsmiləşdirilməsinin daha çevik və şəffaf həyata keçirilməsi, məmur-sahibkar münasibətlərinin müasir idarəçilik prinsipləri əsasında qurulması, eləcə də Azərbaycan məhsullarının yeni bazarlara çıxarılması üçün əlavə imkanlar yaradır.

- Vergi sistemində yeni islahatlar start verilib. Yeni dəyişikliklər iqtisadiyyatın və sahibkarlığın inkişafına hansı töhfə verə bilər?

- Dövlət başçısı dəfələrlə vergi sisteminin ölkə iqtisadiyyatının, qeyri-neft sektorunun inkişafında rolunun mühüm əhəmiyyət daşımasına toxunub. Cənab Prezident Nazirlər Kabinetinin 2016-cı ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarını və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında vergi sahəsində çox mühüm islahatlar aparıldığını vurğuladı və islahatların ilin sonuna qədər tam başa çatdırılacağını, bu sahənin tamamilə şəffəfləşdiriləcəyinə əminliyini ifadə etdi. Bu prosesin davam etdirilməsi məqsədilə 2016-cı ildə vergi islahatlarının əsas istiqamətləri və inzibatiçilik təkmilləşdirilməsində bir müvafiq prezident fərmanı imzalandı.

Hazırda respublikamızda həyata keçirilən iqtisadi islahatlar fonunda qeyri-neft sektorunda investisiyaların təşviqi, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə qənaət etməklə istehsalın genişləndirilməsinin və məşğulluğun təmin edilməsi məqsədilə həmin sahibkarların vergi yükünün azaldılmasına zərurət yaranıb. Xüsusilə də istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan kiçik və orta sahibkarlar üçün gəlir və əlavə dəyər vergisinin dərəcələrinin aşağı salınması, bəzi sahələrdə fərqli salınması, azad biznesə dəstək məqsədilə vergi inzibatiçiliğinin yüngülləşdirilməsi ilə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliklərin edilməsi əsas prioritetlərdəndir. Digər sahələrdə, məsələn, nağdsız əməliyyatlar müqabilində sahibkarlara xüsusi güzəştlərin nəzərdə tutulması da biznes sektorunda stimullaşdırmanın bir vasitəsi hesab oluna bilər.

Hesab edirəm ki, vergi sistemində həyata keçiriləcək bu tədbirlər nəticədə etibarlı vergi inzibatiçiliğinin daha da təkmilləşməsinə, vergi yükünün azalmasına, şəffaflığın artmasına səbəb olacaq. Azərbaycan ərazisində keçən nəqliyyat dəhlizlərinin potensialından səmərəli istifadə olunması gələcəkdə bu sahənin qey-

Elbrus CƏFƏRLİ

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

2016-cı ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanda...

- ❖ **32 milyard 122,6 milyon** manatlıq ümumi daxili məhsul istehsal edililib.
- ❖ İnformasiya və rabitə sahələrində əlavə dəyər **12,5%**, turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə sahələrində **3,0%**, emal sənayesində **2,8%**, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və baliqçılıq sahələrində **2,6%**, mədənçixarma sənayesində **2,5%**, ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri sahələrində isə **2,0%** artıb.
- ❖ İstehsal olunmuş ümumi daxili məhsulun **35,2%-i** neft-qaz sektorunun, **64,8%-i** isə iqtisadiyyatın qeyri-neft sahələrinin payına düşüb.
- ❖ Əhalinin hər nəfərinə düşən ümumi daxili məhsul **3340,6** manat olub.

Azərbaycanda yeni iqtisadi model müzakirə olunub

Azərbaycan qısa və uzunmüddətli dövrdə davamlı inkişafı təmin etmək üçün böyük potensiala malikdir. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin (İİTKM) bildirdiklərinə görə, bu fikir «Milli iqtisadiyyat perspektivi» mövzusunda keçirilən alt-ışçı qrupunun toplantısında səsləndirilib.

Tədbirdə Azərbaycanda yeni iqtisadi model mövzusu ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Xüsusilə fiskal dayanıqlılıq və orta müddətli xərclər çərçivəsi barədə müzakirələrdə qeyd edilən ki, ölkə qısa və uzunmüddətli dövrdə davamlı inki-

şafı təmin etmək üçün böyük potensiala malikdir. Toplantıda, eyni zamanda, pul kütləsi və faiz dərəcələrinin gücləndirilmiş koordinasiya, çevik məzənnə siyasəti və effektiv makroiqtisadi koordinasiya çərçivəsi barədə müzakirələr aparılıb, iqtisadiyyatın ixtisaslaşdırılması istiqamətində müvafiq təkliflər verilib.

Müzakirələrdə bütün təkliflər sistemləşdirilərək «Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri» üzrə İşçi Qrupa təqdim edilib.

səmərəliliyin yüksəldilməsini və idxalın yerli istehsalatla əvəzlənməsini, maliyyə sisteminin müasir səviyyədə idarə olunmasını, regionların inkişafını və insanların real gəlir əldə etmək imkanlarının yaxşılaşdırılmasını, eləcə də digər tədbirləri nəzərdə tutur. Hesab edirəm ki, «Strateji yol xəritəsi»nin həyata keçirilməsi Azərbaycanın gələcək dayanıqlı inkişafının təmin edilməsində mühüm rol oynayacaq.

- Sahibkarlıq sektorunda aparılan islahatları necə şərh edərdiniz?

Dövlətin əsas diqqət yetirdiyi məsələlərdən biri sahibkarlıq sektorunda yoxlamaların dayandırılması, azad biznesə dəstək tədbirlərinin artırılmasıdır. Azərbaycan Prezidentinin müvafiq fərmanına əsasən, sahibkarlıq sa-

həmiyyəti üçün gəlir və əlavə dəyər vergisinin dərəcələrinin aşağı salınması, bəzi sahələrdə fərqli salınması, azad biznesə dəstək məqsədilə vergi inzibatiçiliğinin yüngülləşdirilməsi ilə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliklərin edilməsi əsas prioritetlərdəndir. Digər sahələrdə, məsələn, nağdsız əməliyyatlar müqabilində sahibkarlara xüsusi güzəştlərin nəzərdə tutulması da biznes sektorunda stimullaşdırmanın bir vasitəsi hesab oluna bilər.

Hesab edirəm ki, vergi sistemində həyata keçiriləcək bu tədbirlər nəticədə etibarlı vergi inzibatiçiliğinin daha da təkmilləşməsinə, vergi yükünün azalmasına, şəffaflığın artmasına səbəb olacaq. Azərbaycan ərazisində keçən nəqliyyat dəhlizlərinin potensialından səmərəli istifadə olunması gələcəkdə bu sahənin qey-

ELAN

ASAN imza sertifikatının qüvvədə olma müddəti 3 il olduğundan və 2013-cü ilin avqust və növbəti aylarında alınmış sertifikatların etibarlılıq müddəti 2016-cı ilin avqust və növbəti aylarında bitəcəyindən, ASAN imza sertifikatının yenisini almaq üçün qüvvədə olan ASAN imzanız vasitəsilə www.asxm.gov.az/portal/login portalına daxil olub müvafiq erizəni, müqaviləni və etibarnamələri imzaladıqdan sonra ASAN imza sim kartını dəyişərək vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya ASAN xidmət mərkəzlərinə yaxınlaşa bilərsiniz.

ASAN imza ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, Vergilər Nazirliyinin 195-1 Çağrı Mərkəzinə, rəsmi internet saytının «Sual-cavab» bölməsinə (www.taxes.gov.az/www.taxes/faq/sual.html) və www.asxm.gov.az internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi

Vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarının əməkdaşları üçün təlim

Vergilər Nazirliyində «Vergi ödəyicilərinə xidmətlərin göstərilməsi qaydaları»nın tətbiqi ilə bağlı təşkil edilmiş təlimdə nazirliyin Vergi ödəyicilərinə xidmət Baş İdarəsinin rəisi Məhird Rəfiyev bildirib ki, indiyə qədər xidmət sahəsində əldə olunmuş nailiyyətlər yeni iqtisadi şəraitdə vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində keyfiyyətcə yeni yanaşmaların, ünvanlı və vergi yığımlarını təşviq edəcək xidmət metodlarının işlənilməsi üçün hazırlanmasının nəticəsidir.

Qeyd edilib ki, Azərbaycan Respublikası

Prezidentinin 4 avqust 2016-cı il tarixli sərəncamının icrasını təmin etmək məqsədilə 2016-cı ildə vergi sahəsində aparılacaq islahatların və vergi inzibatiçiliğinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarının qarşısında da ciddi vəzifə və öhdəliklər durur. Təlim iştirakçıların nəzərinə çatdırılıb ki, yeni qaydalarda xidmət strukturları tərəfindən vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin bütün spektri (Çağrı Mərkəzi və internet istisna olmaqla) əhatə ediləcək, tətbiq olunan xidmət kanalları vasitəsilə bütün pro-

seslər sadə və mərhələli şəkildə həyata keçirilir. Təlim zamanı yeni təsdiq olunmuş qaydalarda vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarının fəaliyyətinə, müəyyən edilmiş hədəflərin yerinə yetirilməsinə nəzərət, onların monitorinqinin aparılması və nəticələrin rəsmiləşdirilməsi, eləcə də indiyədək göstərilən xidmətlər zamanı yox verilmiş nöqsanlar barədə məlumat verilib, fikir mübadiləsi aparılıb.

Təlim çərçivəsində aparılmış müzakirələrdə yeni qaydaların ayrı-ayrı müddəaları ilə bağlı suallar cavablandırılıb.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin dairəsi genişləndirilir

Ölkə başçısının «2016-cı ildə vergi sahəsində aparılacaq islahatların istiqamətləri»nin təsdiqi və vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi haqqında» 4 avqust 2016-cı il tarixli sərəncamında vergi orqanları arasında qarşılıqlı etimadın və şəffaflığın artırılması, sahibkarlara əlverişli şəraitin yaradılması və ölkə iqtisadiyyatının davamlı inkişaf tempinə uyğun olaraq real vergi potensialının müəyyən edilməsi üçün vergi sistemində islahatların davam etdirilməsi və vergi inzibatchılığının daha da təkmilləşdirilməsinin zəruri olduğu əks olunub. Sərəncamda müasir standartlara uyğun olaraq vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzində beynəlxalq təcrübədə istifadə olunan «Outbound Call Centre» funksiyalarının tətbiqi nəzərdə tutulub.

«Outbound Call Centre» - Çağrı Mərkəzi təmsilçilərinin mövcud olan və ya gözlənilən (nəzərdə tutulan) müştərilərə zəng etmələri ilə bağlı fəaliyyətidir. Bu fəaliyyət texnoloji imkanlardan

əksər hallarda məlumatlılıq və ya unutqanlıq səbəbindən öz öhdəliklərini vaxtında icra etməyən vergi ödəyicilərinin daha səmərəli məlumatlandırılması həyata keçiriləcək. Eyni zamanda, bu xidmət vergi öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirməyəcəyi, bəyannamələri vaxtında və ya düzgün təqdim etməyəcəyi ehtimal olunan və Vergi Məcəlləsinə əsasən ödəyicisi olduğu vergi növlərində uyğunsuzluqlar olan vergi ödəyicilərinin sayının azaldılmasına kömək edəcək.

Hazırda Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzində qeyd edilən funksiyaların tətbiqi ilə bağlı müvafiq qaydaların layihəsi hazırlanıb və təsdiqlənməsi ilə bağlı zəruri tədbirlər görülür.

Sərəncamda diqqət çəkən məsələlərdən biri də vergi ödəyicilərinin vaxtında və resurslarına qənaət edilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzi vasitəsilə fiziki şəxslərin qeydiyyatı, şəhadətnamə dublikatının alınması, ASAN imzanın dəyişdirilməsi, fəaliyyətin dayandırılması və ya bərpası kimi xidmətlər göstərilməsinin təmin edilməsi ilə bağlı müddəalardır.

edənlərin sayı nəzərəcarpacaq dərəcədə artıb.

«Çağrı Mərkəzi vasitəsilə Sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsinin təqdim edilməsi» elektron xidməti artıq Nazirlər Kabinetinin Qərarı ilə təsdiq edilmiş Elektron xidmət növlərinin Siyahısına əlavə edilib və bu xidmət üzrə inzibati rəqləmə təsdiq edilib.

Hazırda fiziki şəxslərin qeydiyyatı, şəhadətnamə dublikatının alınması üçün ərizənin göndərilməsi, fiziki və hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin dayandırılması və bərpası, ASAN imza ID-nin dəyişdirilməsi kimi xidmətlərin Çağrı Mərkəzi vasitəsilə həyata keçirilməsi üçün də texniki imkan yaradılıb, mövcud rəqləmələrə dəyişiklik edilib və Nazirlər Kabinetinin Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Elektron xidmət növlərinin Siyahısı»na müvafiq dəyişikliklərin edilməsi üçün layihə hazırlanaraq aidiyyəti üzrə göndərilib.

Cari ilin 2-ci rübündə sözügedən layihə çərçivəsində Çağrı Mərkəzi vasitəsilə kimliyi müəyyənləşdirildikdən sonra qanun çərçivəsində kommersiya (vergi) sirri təşkil edən məlumatların

Vergi ödəyicilərinin və vergi orqanı əməkdaşlarının bəyannamə və ərizə formalarının tərtibatına və yenidən tərtibatına sərf etdiyi vaxtın azaldılması, hesabat və ərizələrin vaxtında təqdim edilməsi, vergi ödəyicilərinin ASAN imzadan istifadə etmələrinin stimullaşdırılması və s. istiqamətlərdə aparılan işlərin nəticəsi olaraq, Vergilər Nazirliyinin təqdim etdiyi elektron xidmətlərdən istifadə edənlərin sayı nəzərəcarpacaq dərəcədə artıb.

istifadə etməklə bir saat ərzində Çağrı Mərkəzi tərəfindən mümkün qədər çox müştəriyə zənglərin edilməsini nəzərdə tutur. Bu funksiyalara mövcud olan problemlər və gecikmələrlə bağlı məlumatlandırma, yeni uçota alınmış vergi ödəyicilərinə yardım məqsədilə onların məlumatlandırılması, borcların yığılması, müştəri məmnunluğu ilə bağlı sorğuların və araşdırmaların aparılması daxildir.

Bu xidmət növünün tətbiqi nəticəsində vergi qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş müddətdə vergi öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirməyən və ya

Qeyd etmək lazımdır ki, Vergilər Nazirliyi elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsi prosesini mütəmadi olaraq davam etdirir və son bir neçə ildə bu daha intensiv xarakter alıb. Məsələn, vergi ödəyicilərinin və vergi orqanı əməkdaşlarının bəyannamə və ərizə formalarının tərtibatına və yenidən tərtibatına sərf etdiyi vaxtın azaldılması, hesabat və ərizələrin vaxtında təqdim edilməsi, vergi ödəyicilərinin «ASAN İmza»dan istifadələrinin stimullaşdırılması və s. istiqamətlərdə aparılan işlərin nəticəsi olaraq, Nazirliyin təqdim etdiyi elektron xidmətlərdən istifadə

təqdim edilməsi xidməti test olunub və bu əməliyyatlar uğurla başa çatdırılıb. Sözügedən xidmətin göstərilməsində əsas məqsəd Çağrı Mərkəzinə müraciət edən, lakin, sualı kommersiya sirri təşkil edən məlumatlarla bağlı olduğundan tam cavab əldə edə bilməyən vergi ödəyicilərinin suallarının tam və ətraflı cavablandırılması və müraciət edən şəxslərin məmnunluğunun təmin edilməsidir. Hazırda layihə çərçivəsində digər ərizələrin də Çağrı Mərkəzi vasitəsilə göndərilməsi imkanının yaradılması istiqamətində işlər davam etdirilir.

Səmərəli vergi rejimi yeni müəssisələrin açılmasına zəmin yaradır

Son illərdə sahibkarlıq sahəsində inzibati prosedurların sadələşdirilməsi və dövlətin sahibkarlara dəstək tədbirləri yeni yaradılan sahibkarlıq subyektlərinin sayında da öz əksini tapır. İqtisadi artım tempinin aşağı düşməsinə baxmayaraq, son 3 ildə ölkədə yeni yaradılan özəl müəssisələrin sayında əhəmiyyətli artım müşahidə olunur. İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına görə, bu proses regionlarda daha intensiv xarakter alıb. Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair üçüncü Dövlət Proqramının (2014-cü ilin yanvarından 2016-cı ilin avqust ayının 1-nə qədər olan dövr) icrası və digər məqsədli layihələrin həyata keçirilməsi sayəsində ölkəmizdə, 269,4 min daimi olmaqla, 336,3 min yeni iş yeri yaradılıb. İş yerlərinin əsas hissəsi fərdi sahibkarlardan ibarətdir.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, 2016-cı ilin birinci yarısında ölkədə, 73,1 min daimi olmaqla, 93,1 min iş yeri açılıb. Bu dövrdə, həmçinin, öz fəaliyyətini dayandırmış müəssisələr də qeydə alınıb. Yeni yaradılmış iş yerlərinin 63,7%-i qeyri-dövlət sektorunda açılıb. Yeni iş yerlərinin 26,3%-i Bakı şəhərinin, 1,9%-i Naxçıvan Muxtar Respublikasının, 71,8%-i regionların, o cümlədən 25,9%-i Aran, 14,3%-i Gəncə-Qazax, 7,2%-i Abşeron, 6,9%-i Lənkəran, 5,7%-i Şəki-Zaqatala, 4,4%-i Quba-

2016-cı ilin yanvar-iyul aylarında açılmış iş yerlərinin 64,1%-i fərdi sahibkarlıq subyektlərinin payına düşür

Xaçmaz, 3,7%-i Dağlıq Şirvan, 3,1%-i Yuxarı Qarabağ, 0,6%-i isə Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonlarının payına düşür. Daimi iş yerlərinin 9,7%-i yeni yaradılmış müəssisə və təşkilatlarda, 25,1%-i mövcud müəssisə və təşkilatlarda, 1,1%-i fəaliyyətini bərpa etmiş müəssisə və təşkilatlarda, 64,1%-i isə fərdi sahibkarlıq subyektləri tərəfindən açılıb.

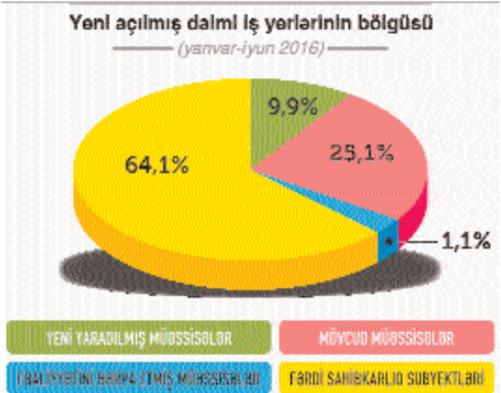
Yeni qeydə alınan sahibkarların sayının artmasında əl-

lahatların uğurlu nəticəsi hesab oluna bilər. Vergi Məcəlləsinə edilmiş və 2016-cı il yanvarın 1-dən qüvvəyə minən əlavə və dəyişikliklərin böyük əksəriyyəti vergi ödəyicilərinin hüquqlarının genişləndirilməsi, vergi yükünün azaldılması, vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı olub və bu tədbirlər sahibkarlıq subyektlərinin sayının artmasına da öz müsbət təsirini göstərmişdir. Bununla yana-

zinzibatchılığının təkmilləşdirilməsi nəticəsində sahibkarlara böyük güzəştlər verilib, uğurlu biznes üçün hər cür şərait yaradılıb. Vergilər Nazirliyi kiçik sahibkarlıq subyektlərində səyyar vergi yoxlamaları və üç istiqamət (əmək müqavilələrinin bağlanması, aksizli məhsulların satışı zamanı aksizlərin tətbiqinə nəzarət və dövryyənin müəyyənləşdirilməsi üçün xronometraj metodu ilə müşahidələrin aparılması) istisna olmaqla, əksər operativ nəzarət tədbirlərini dayandırılıb.

Ticarət, işə və xidmət, tikinti sahəsində çalışan sahibkarlara sadələşdirilmiş vergi rejimində işləmək üçün seçim hüququ verilib. Bu cür tədbirlər qeyd olunan sahələrdə fəallığın artmasına, yeni sahibkarlıq subyektlərinin yaranmasına öz mühüm təsirini göstərib.

Yeni fəaliyyətə başlayan müəssisələrin böyük bir hissəsi ticarət, tikinti və nəqliyyat sahələrini əhatə edir. Yeni müəssisə və şirkətlərin ümumi payında həmin sahələrin xüsusi çəkisi təxminən 35-40% təşkil edir. Təkcə 2016-cı ilin yanvar-iyul ayları ərzində ictimai işə dövryyəsi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 3% artaraq 627,7 milyon manat olub. Ümumi dövryyənin 58,5%-dən çoxu fərdi sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin payına düşür.

verişli biznes mühiti ilə bərabər, səmərəli vergi rejimi də mühüm rol oynamaqdadır. Yeni yaradılan 93 min iş yerinin əsas hissəsinin, yeni təxminən 60 mininin (64,1%) fərdi sahibkarlıq subyektlərinin payına düşməsi kiçik və orta biznes sektorunda aparılan is-

naşi, milli istehsal məşğul olan sahibkarlar üçün təşviq edici, stimullaşdırıcı addımlar atılıb, sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamalar ləğv edilib, lisenziyaların sayı azaldılıb, bir sıra fəaliyyət sahələri üçün təşviq edici vergi rejimi tətbiq olunub. Ölkədə vergi

BİR CÜMLƏ - BİR XƏBƏR

Şamaxıdan Balakənə qədər olan ərazidə turizm infrastrukturunu daha da genişləndiriləcək, tarixi abidələrin bərpası ilə yanaşı, turistlər üçün xüsusi dayanacaqlar yaradılacaq, mədəni xidmətlərin çeşidi artırılacaq.

Azərbaycan Banklar Assosiasiyası Özəl Kredit Bürosunun yaradılması təklifi ilə ölkədə fəaliyyət göstərən banklara müraciət edib.

İran qazının TANAP-a qoşulması imkanları müzakirə olunur.

2016-cı ilin birinci yarısında İtaliya Azərbaycanın ticarət dövriyyəsində birinci yeri tutub.

ABŞ-ın ticarət missiyası sentyabrda ölkəmizə səfər edəcək.

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı «Azərbaycan kənd təsərrüfatı maliyyə aləti layihəsi»ni həyata keçirməyə başlayıb.

Azərbaycan elektrik enerjisinin ixrac imkanlarını artırmaq niyyətindədir.

Ölkəmiz Asiya İnfrastruktur Investisiya Bankındakı payını artırıb.

Maddi kapital insan kapitalına yönəldilir

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı dünya ölkələrinin inkişaf meyarlarını müəyyən edərkən, ilk növbədə, insan inkişafı indeksini əsas götürür. İnsan amili hər bir ölkənin, cəmiyyətin simasını müəyyənləşdirən mühüm meyardır. Məhz bu səbəbdən də insan inkişafının diqqətdə saxlanması, insan döyürünün yüksəkdə dayanması məqsədilə sərmayə qoyulması istənilən dövlətin daha da güclənməsinə və inkişafına xidmət edir. İnsan kapitalına diqqət artırılması, dövlət orqanları tərəfindən vətəndaşlara göstərilən müxtəlif xidmətlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması son nəticədə vətəndaşların da dövlət qurumlarına etimadının güclənməsinə əlavə imkanlar açır.

Dünya İqtisadi Forumu son hesabatlarından birində bəyan etmişdir ki, hökumətlərin insan etimadlarından səmərəli istifadə etməsi üçün bu sahəyə daha çox sərmayə qoymaq vacibdir. Çünki insan inkişafına qoyulan vəsait qat-qat artıq səmərə verir. Forumun müəyyənləşdirdiyi «İnsan kapitalı indeksinin əsasında ölkələrin sağlamlıq, təhsil və ixtisaslı məhsuldar qüvvələr və ya əməkçilər yetişdirmək qabiliyyəti dayanır. İndeksin müəyyənləşdirilməsində aşağıdakı amillər əsas götürülür:

- Təhsil;
- Sağlamlıq və səhiyyə;
- İşçi qüvvəsi və məşğulluq;
- Sağlamlıq və mühiti.

Qeyd edək ki, 2015-ci ildə dünyanın 124 ölkəsinin yer aldığı reytingin ilk üçlüyünə Finlandiya, Norveç və İsveçə daxil olub. Siyahıdakı son yerləri isə Mavritaniya, Çad və Yəmənlər tutub.

İnsan kapitalı indeksində Azərbaycan 2016-cı ildə öz mövqeyini doqquz pillə yaxşılaşdıraraq 54-cü yerə çıxıb. Dünya İqtisadi Forumu ekspertlərinin qənaətinə

İnsan kapitalı indeksində Azərbaycan 2016-cı ildə öz mövqeyini doqquz pillə yaxşılaşdıraraq 54-cü yerə çıxıb

görə, artıq Azərbaycanda elə bir dövr gözlənilməzdir ki, bütün kapital investisiya qoyuluşlarından istifadənin öndüdə, onlardan istifadədə insan kapitalı isə başlıca yer tutur:

«Azərbaycan çox zəngin ölkədir. Bizim çox zəngin sərvətimiz vardır. Ancaq bizim ən böyük resursumuz insanlardır, onların biliyi, savadıdır. Öz imkanlarımızdan səmərəli istifadə edərək maddi kapitalı insan kapitalına çevirməliyək və bunu edirik». Prezident İlham Əliyevin çağırış xarakterli bu sözləri artıq reallıqda özünü göstərməkdədir. Dövlət başçısının sərəncamı ilə təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramı» bu istiqamətdə həyata keçirilən işlərin daha da genişləndirilməsinə rəvac vermişdir. Bu proqram insan inkişafı və əhalinin məşğulluğu sahəsində dövlət siyasətinin ardıcılığı, işçi qüvvəsinə tələbatın stimullaşdırılmasını, səmərəli işgüzar mühitin formalaşdırılmasını, struktur islahatlarının dərinləşdirilməsini, investisiya fəallığının daha da artırılmasını və insan kapitalının yüksək inkişaf səviyyəsinə çatdırılmasını təmin et-

ardıcıl iş aparır. Vergi sisteminin inkişafı üzrə strateji plan çərçivəsində 2020-ci ilədək daha mütərəqqi, mükəmməl və beynəlxalq standartlara cavab verən vergi sistemi formalaşdırılacaq, vergi qanunvericiliyi Avropa İttifaqı qanunvericiliyinə və ÜTT-nin tələblərinə uyğunlaşdırılacaq.

Vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında partnyorluq münasibətlərinin qurulması, vergi ombudsmanı institutlarının yaradılması, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərində göstərilən xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi və xidmət səviyyəsinin artırılması, elektron xidmətlərin genişləndirilməsi insanların rahat fəaliyyətinə xidmət edəcək. Əhalinin vergi mədəniyyətinin yüksəldilməsi, gələcəyin intizamlı, savadlı vergi ödəyicilərinin formalaşdırılması işinin səmərəliliyinin artırılması üzrə strateji məqsədə nail olmaq üçün bu sahədə beynəlxalq təcrübə araşdırılır, məlumatlandırma vasitələri, xüsusi dərsliklər, tədris vəsaitləri hazırlanır və bu işlər davamlı xarakter daşıyır. Bütün bunlar cəmiyyətdə insan ləyaqətinin və döyürünün yüksəldilməsinə xidmət edir.

Rəşad SADIQOV

Elbrus CƏFƏRLİ

Əmlakın özəlləşdirilməsində mühüm yeniliklər

Azərbaycanda dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması sahəsində mühüm yeniliklərə başlanılıb. Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin (ƏMDK) qərarı ilə çoxsaylı dövlət müəssisə və obyektleri özəlləşdirilməyə çıxarılib.

Bu tədbirlər Prezident İlham Əliyevin «Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsi və idarə edilməsinin səmərəliliyinin artırılması ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında» 2016-cı il 19 iyul tarixli Fərmanına və dövlət başçısının bu sahədəki digər tapşırıqlarına uyğun olaraq həyata keçirilir.

ƏMDK-dan bildirilib ki, komitə tərəfindən 65 dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi barədə hərraclər elan edilib. Bu əmlakların 25-i iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərən səhmdar cəmiyyətləri, 2-si qeyri-yaşayış sahəsi, 28-i digər dövlət əmlak və ob-

uyğun qiymətlərlə hərraclara çıxarılib.

Bundan başqa, dövlət əmlakının özəlləşdirilməsində şəffaflığın və məlumatlandırmanın təmin edilməsi, geniş alıcı kütləsinin cəlb edilməsi istiqamətində tədbirlər görülür. Hərraca çıxarılan dövlət əmlakları barədə indi daha geniş və təfərrüatlı məlumat təqdim olunur. Belə ki, investorlar Özəlləşdirmə Portalına daxil olaraq özəlləşən müəssisə və əmlakların yeri ilə bağlı (Google Maps-dan çıxarış olaraq) xəritə məlumatları ilə tanış ola bilərlər.

Xəritə məlumatları ilə yanaşı, portaldakı müəssisələrin, əmlakların və nəqliyyat vasitələrinin mövcud vəziyyətini əks etdirən fotosəkillər də əksini tapıb. Bütün bunlar investorlar və özəlləşdirmədə iştirak etmək niyyəti olan potensial iştirakçıların satılan əmlaklar barədə daha geniş məlumatla malik olmasına imkan verəcək.

Qarşıdakı dövrdə çoxlu sayda dövlət müəssisə və obyektlərinin mərhələli şəkildə özəlləşdirməyə çıxarılması planlaşdırılır

yektləri, 10-u isə nəqliyyat vasitələridir. Özəlləşdirməyə çıxarılan müəssisələr nəqliyyat, xidmət, kənd təsərrüfatı, o cümlədən qida istehsalı, inşaat və ticarət sahəsində fəaliyyət göstərirlər.

Hərraclar barədə məlumat ƏMDK-nin rəsmi orqanı olan «Mülkiyyət» qəzetində və komitənin yenicə istifadəyə verilmiş Özəlləşdirmə Portalında yerləşdirilib.

Investorlar özəlləşdirməyə çıxarılan müəssisələr barədə geniş məlumatla özəlləşdirmə portalında tanış ola bilərlər.

Bununla belə, komitə tərəfindən yerli və xarici investorların cəlb edilməsi üçün 6 səhmdar cəmiyyətinin əvvəlki istehsal imkanları, hazırkı vəziyyəti və gələcək perspektivliyini özündə əks etdirən profilləri hazırlanıb və qeyd olunan Özəlləşdirmə Portalında yerləşdirilib.

Qarşıdakı dövrdə çoxlu sayda dövlət müəssisə və obyektlərinin mərhələli şəkildə özəlləşdirməyə çıxarılması planlaşdırılır.

Eyni zamanda, ƏMDK tərəfindən «Daşqəsən Filizsaflandırma» ASC-nin özəlləşdirilməsinin təmin edilməsi ilə bağlı təkliflərin hazırlanması üçün nüfuzlu məsləhətçinin cəlb edilməsi məqsədilə açıq tender elan edilib.

Dövlət başçısının bu sahədəki tapşırıqlarına uyğun olaraq, bütövlükdə özəlləşdirmə prosesində mühüm yeniliklər tətbiq edilir. Belə ki, özəlləşdirməyə çıxarılan dövlət əmlakları inventar qiyməti ilə deyil, bazar dəyərlərinə

Azərbaycandakı özəlləşdirmə prosesinə yerli və xarici investorların cəlb edilməsi məqsədilə portaldakı bütün məlumatlar Azərbaycan dili ilə yanaşı, ingilis dilində də təqdim olunacaq.

Investorlar üçün onlayn məlumatlandırma sistemi də fəaliyyət göstərir. Bu sistem vasitəsilə özəlləşdirmə prosesi ilə bağlı istənilən sualla komitəyə müraciət edib qısa zamanda ətraflı məlumat almaq mümkündür.

Investorlar onları maraqlandıran sualları ƏMDK-nin «Facebook» sosial şəbəkəsindəki səhifəsinə də ünvanlaya bilərlər. Həmçinin iddiaçılara yerlərdə baxış üçündə şərait yaradılacaq.

Dövlət başçısının fərman və sərəncamları, komitə qarşısında qoyduğu tapşırıqlar, eləcə də mövcud qanunvericilik əsasında atılan bu addımlar və tətbiq edilən yeniliklər Azərbaycan hökuməti tərəfindən özəlləşdirmə prosesinin sürətlənməsi və səmərəliliyinin artırılmasına, prosesə daha çox xarici və yerli investorların qoşulmasına imkan verəcək. Bu isə ölkədə iqtisadi aktivliyin yüksəldilməsi, yeni iş yerlərinin yaradılması ilə yanaşı, özəlləşdirmədən dövlət büdcəsinə daxil olmaların artırılmasına da müsbət təsirinə göstərəcək.

Bu baxımdan ƏMDK yerli və xarici iş adamlarını, mülkiyyətçi olmaq istəyən hər bir vətəndaşı özəlləşmədə fəal iştirak etməyə dəvət edir.

Пути развития безналичного расчета

Əziz Xəlilov
«Exo» qəzeti

Yazı Mətbuat Şurasının və Vergilər Nazirliyinin «Azərbaycanın vergi sistemi yeni iqtisadi inkişaf mərhələsində» mövzusunda fərdi yazı müsabiqəsində mükafata layiq görülüb

Стимулирование безналичных расчетов - одно из приоритетных направлений деятельности контролирующих государственных ведомств. Ведь, в отличие от наличности, перевод безналичных денег намного легче контролировать, тем самым выявляя возможные правонарушения, в том числе и уклонения от уплаты налогов. Итак, рассмотрим ряд статистических данных из международной практики. В частности, в своем исследовании под названием "Безналичное путешествие", в ходе которого отслеживались 33 крупнейших экономики мира в контексте перехода от наличных расчетов к безналичным международная платежная система MasterCard назвала Бельгию, Францию и Канаду странами с самым высоким уровнем развития безналичных платежей, а США и Сингапур с долей безналичных платежей в расходах пользователей 80% и 69% соответственно были названы в отчете странами, приближающимися к почти безналичным экономикам.

Отчет также определил такие страны, как Бельгия (93% безналичных расчетов), Франция (92%), Канада (90%), Великобритания (89%), Швеция (89%), Австралия (86%) и Нидерланды (85%) государствами с повсеместным использованием и высоким уровнем развития безналичных платежей. США и Сингапур с долей безналичных платежей в расходах пользователей 80% и 69% соответственно были названы в отчете странами, приближающимися к почти безналичным экономикам. Следует также отметить, что более 69% населения в вышеотмеченных странах обладают дебетовой картой.

Доклад основывается на стоимости всех потребительских платежей (63 трлн. долл. США), в том числе тех, которые происходят за пределами розничных точек продаж. В 2011 году 34% (21 трлн. долл.) от общего объема глобальных потребительских расходов были совершены наличными средствами. Следовательно, 66% платежей были безналичными (42 трлн. долл.). Среди причин развития безналичного расчета MasterCard называет распространение использования мобильных и бесконтактных технологий, EMV-чипов и современной платежной инфраструктуры. Отчет специалистов MasterCard идентифицирует новые технологии, правительственные программы и предпочтения пользователей как ключевые факторы, влияющие на переход экономики к безналичным расчетам.

Если исходить из отчета MasterCard, то многое из того, что нужно для развития безналичного расчета есть и в Азербайджане. В рамках стимулирования безналичного расчета в Азербайджане реализован ряд государственных программ. В 2005 году по распоряжению главы государства принята госпрограмма по развитию платежных систем, в рамках которой был проведен комплекс мероприятий, и в нормативно-правовые акты были внесены поправки. Законом "О защите прав потребителей" перед предпринимателями была поставлена задача по установке POS-терминалов. В 2012 году решением Кабинета министров в стране утверждены правила установки, использования и внедрения POS-терминалов. Центральный банк Азербайджана (ЦБА) разработал стратегию развития безналичных расчетов в стране до 2020 года, где основной акцент делается на расширение возможностей инфраструктуры для электронных платежей, усиление нормативно-правовой базы для элек-

тронных платежей, активное привлечение населения и хозяйствующих субъектов к использованию созданной инфраструктуры, просвещение населения.

В рамках Года ИКТ в Азербайджане Министерство налогов реализовал проект внедрения мобильной цифровой подписи AsanImza. Этот проект, считающийся одним из самых успешных начинаний, направленных на развитие безналичных расчетов и усиление потенциала конкурентоспособных и ориентированных на экспорт ИКТ-продуктов, стал первым шагом по управлению бизнесом с помощью мобильных технологий. Наряду с совершенствованием управления, проект придавал серьезный импульс развитию онлайн- и мобильного банкинга, а также расширению безналичных расчетов. Удобство этого механизма привело к быстрой популяризации этой услуги. Если по итогам 2013 года число пользователей AsanImza превышало 23 тысячи человек, то по итогам 2015 года этот показатель уже перевалил за 190 тыс. Отметим, что мобильная электронная подпись AsanImza - это технология, позволяющая использовать мобильный телефон в качестве электронного удостоверения личности и средства подписания документов.

Главным преимуществом технологии AsanImza является то, что для чтения смарт-карты не требуется использование дополнительных устройств и программного обеспечения. Для использования этой услуги достаточно иметь мобильный телефон и SIM-карту, в которой хранятся цифровые ключи аутентификации и подписи, предоставляемые Центром сертификационных услуг Asan Министерства налогов.

Этим проектом, отвечающим всем европейским требованиям и являющимся составной частью перехода от электронного к мобильному правительству, Минналогов заложил основу перехода к мобильному правительству. В целом, Минналогов с полной долей уверенности можно назвать флагманом в создании электронного правительства. В частности, из 432 предоставляемых госорганами электронных услуг, 62 оказывает Минналогов. По этому показателю министерство абсолютный лидер среди центральных исполнительных органов. Причем, применяемые электронные услуги охватывают все сферы налогового администрирования.

Логическим итогом проводимых госорганами комплексных мер стал значительный рост безналичного расчета в стране. Итак в 2010 году, по данным Центробанка, объем безналичного расчета внутри страны составил 25 млн. манатов (суммарный показатель по ATM и POS - терминалам). В 2015 году, этот показатель достиг до 734 млн. манатов, тем самым рост за пять лет составил 30 раз. Следует отметить, что значительному росту безналичных расчетов способствует создание необходимой инфраструктуры. Если, в Азербайджане к концу 2010 года насчитывалось 4,231 млн. дебетовых карт, то к концу апреля текущего года аналогичный показатель достиг до 5,403 млн. единиц. В 2006-2015 годах число POS - терминалов в стране увеличилось в 40 раз и по итогам 2015 года составило более 80 тыс. единиц.

Куда же должен двигаться безналичный расчет в Азербайджане в ближайшие годы? В 2015 году, по данным Государственного комитета по статистике, из сети розничной торговли населению было продано товаров на сумму 25,7 млрд. долларов, услуг - на 7,5 млрд. манатов. В этой связи, даже если половина потребленных товаров и услуг в Азербайджане будет оплачиваться в безналичном расчете, это приведет

к росту объема безналичных расчетов в разы. Ведущие отраслевые лидеры Азербайджана уже обладают онлайн-магазинами, где можно оплачивать и покупать товары в онлайн-режиме. Но в этом направлении можно применять практику развитых стран, где очень известны eBay.com, aliexpress.com и другие платформы для онлайн-покупок. Сейчас годовой оборот eBay превышает 100 млрд. долл., из которых около 7 млрд. - чистый доход. На аукционе имеется более 80 тыс. наименований товаров, из которых около двух тысяч - уникальные. Особенность этих платформ заключается в том, что в них можно покупать самые разнообразные товары и по самым разным ценам. Наверяд ли сами продавцы потребители распространяя рекламу об этой платформе, государство также может применять определенные скидки для товаров, которые предлагаются на этой платформе. "Налоговые каникулы" и отсутствие расходов на аренду торговых площадок удешевит стоимость товаров, в результате чего многие потребители будут осуществлять свои покупки именно на этой платформе. Главным условием для нее должно быть проведение покупок только на основе безналичного расчета.

Другим выходом может стать ограничение на наличные расчеты. Предел для наличных расчетов может стать темой обсуждений, но если исходить из европейской практики, то во Франции и Италии максимальная сумма оплаты наличными составляет 3 тыс. евро, в Испании - 2,5 тыс. евро. Недавно стало известно, что правительство ФРГ добивается введения общеевропейского лимита наличных платежей в 5 тыс. евро. Определенные ограничения возможно применить и в Азербайджане, следует учитывать, что ограничения должны охватывать покупку дорогостоящих бытовых товаров и автомобилей.

Другим методом стимулирования может стать применение практики "кредитных карт". Кредитная модель - продвижение карточных продуктов через наращивание потребительского кредита (кредитные карты) был распространен в США. В отличие от дебетовых карт, которые чаще всего население Азербайджана использует для снятия средств, безналичный расчет в кредитных картах не имеет альтернативы. Ради справедливости следует отметить, что азербайджанские банки активно продвигают кредитные карты, но их численность на душу населения в Азербайджане по сравнению с развитыми странами все еще низкое. По итогам апреля 2016 года, в Азербайджане насчитывалось всего 748 тыс. кредитных карт или же в среднем 0,08 кредитных картна среднестатистического азербайджанца. Для сравнения отметим, что каждый американец имеет по 4 кредитных карты. Путем стимулирования повсеместного использования кредитных карт, у наличного расчета можно "отвоевать" значительную часть потребительского рынка.

Безусловно, правительство принимает различные шаги с целью стимулирования безналичных расчетов, и эти шаги дают свои плоды. Но, дальнейшее развитие безналичного расчета требует комплексного подхода, где важным элементом является заинтересованность конечного потребителя пользоваться услугами безналичного расчета.

vergi taqvimii

SENTYABR						
I	II	III	IV	V	VI	VII
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin (o cümlədən arayışın) verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə yaşıl rənglə qeyd edilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşüdü halda, növbəti iş gününə keçirilir.

Ödənilən vergi:

20 sentyabr - «(1-1)», «(1-2)», «3», «4», «7», «8», «(9-1)», «10.1» və «10.3».

hüquqi şəxslər yol vergisini aylıq olaraq hesablayır və hesabət ayından sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq «Yol vergisinin bəyannaməsi»ni vergi orqanına təqdim etməklə vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə): Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü rübdür.

Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

«(1-2)» - Gəlir vergisi (İdman-mərc oyunları üzrə): İdman-mərc oyunlarından uduşlar əldə edən şəxsədən ödəmə mənbəyində tutulan gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü aydır.

«3» - Əlavə dəyər vergisi: ƏDV üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabət dövrü üçün, hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq, qeydiyyata olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - Aksizlər: Aksizlər üzrə hesabət dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabət dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir. «7» - Yol vergisi üçün hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. Azərbaycan Respublikasının ərazisində avtomobil benzininin, dizel yanacağıının və maye qazın istehsalı ilə məşğul olan fiziki və

«8» - Mədən vergisi: Mədən vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabət ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kəpik-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çinçil xammalı aid edilir.

«(9-1)» - Sadələşdirilmis vergi (Yaşayış və qeyri-yaşayış sahələrinin təqdim edilməsi üzrə müqavilələri təsdiq edən notarius sadələşdirilmis vergini hesablayaraq 1 (bir) bank günü ərzində dövlət büdcəsinə ödəməyə və hesabət ayından sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq «Yaşayış və qeyri-yaşayış sahələrini təqdim edən şəxslərdən notariuslar tərəfindən ödəmə mənbəyində tutulan sadələşdirilmis vergi bəyannaməsi»ni vergi orqanına verməyə borcludurlar.

«10.1» - Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. «10.3» - Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Həyatın uyiğm sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə sığorta haqları ödəyən sığortaçılara fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

beynəlxalq panoram

Yunanıstanda iki sakindən birinin vergi borcu var

Ölkənin Dövlət Gəlirləri Katibliyinin nəşr etdiyi hesabatda belə gerçəklik ortaya çıxmışdır. Hesabatdakı bu məlumat gəlir və ömlək vergilərini əhatə edir. Sənəddə göstərilir ki, 4.003.372 nəfər vergi ödəyicisi vergi orqanlarına olan borclarını ödəyə bilməmişdir. Vergi müfəttişliyi vəziyyəti nəzərə alaraq, 1.492.088 nəfər vətəndaşa qarşı yaxın zamanlarda icbari cəza tədbirlərinə əl atmağı planlaşdırır.

Katibliyin hesabatında bildirilir ki, vaxtı keçmiş ödənişlərin məbləği artıq 6,8 milyard

avroya çatmışdır. Bununla belə, bu ilin iyun ayında dövlət xəzinəsinə 1,28 milyard avro vəsait daxil olmuşdur, bundan əlavə, büdcəyə dolayı vergilər hesabına may ayında 5 milyard, iyun ayında isə 6 milyard avroya yaxın vəsait köçürülmüşdür.

Vergi ödəyiciləri cərimələrdən və vergilərin ödənilməsi ilə bağlı icbari sanksiyalardan yaxa qurtarmaq üçün 12 ay ərzində borcların müddətini uzadılması proqramında iştirak etmək barədə ərizə ilə müraciət edə bilərlər.

Rusiyada alkoqollu içkilərin və dərmanların onlayn satışını leqallaşdırmaq gündəmdədir

Rusiyanın Federasiya Şurasında internet üzərindən ticarətin inkişaf etdirilməsi üzrə «yol xəritəsi» layihəsinə baxılmışdır. «Kommersant» nəşrinin məlumatına görə, iclasda İqtisadiyyat, Kommunikasiya və Rabitə, Sənaye və Ticarət nazirliklərinin, eləcə də Federal Gömrük Xidmətinin, Federal Vergi Xidmətinin və digər qurumların nümayəndələri də iştirak etmişlər.

Müzakirəsi aparılan sənədə əsasən, 2018-ci ilədək Rusiyadakı onlayn mağazaların nisbətini 71%-dən 80%-ə qədər artırmaq planlaşdırılır və belə təxmin edilir ki, bununla büdcəyə transsərhəd ticarətdən gələn daxilolmaların məbləği 80 milyon rubldan 60 milyard rubla çata bilər. Bundan əlavə, internet üzərindən satılan saxta malların həcmi də 30%-dən 10%-ə endirmək planlaşdırılır.

Bu vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün Rusiya və xarici internet ticarətçilərinin fəaliyyət imkanlarının bərabərləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Bu məsələnin həlli üçün nail olmaq üçün xarici ticarətçilər Rusiyada vergi uçotuna alınacaq və beləliklə, onların üzərinə ƏDV ödəmək öhdəliyi qoyulacaq. Federal Vergi Xidməti bu il noyabr ayına qədər müvafiq təkliflərini işləyib irəli sürməlidir. Həmin vaxta qədər isə vergi ödə-

yicisinin internetdə şəxsi kabinet hazırlanmalıdır.

Bunlardan əlavə, Rusiyada alkoqollu içkilərin və dərmanların onlayn ticarətinin leqallaşdırılması da gündəlikdə duran məsələlərdəndir. Məsələ bundadır ki, bu kateqoriyalara aid malların internet üzərindən satılmasını ölkənin mövcud qanunvericiliyi qadağan edir. Əgər dərmanların internet üzərindən satışı üzərindən qadağa qaldırılsa, ekspertlərin hesablamalarına görə, internet vasitəsilə dərman satışı bazarı 8%-ni əhatə edə bilər. Alkoqollu içkilər üçün isə bu rəqəmin daha yüksək olacağı - il üzrə bütün satılan malların 29%-ni təşkil edəcəyi gözlənilir.

Qırğızıstan administrativ tədbirləri gücləndirir

Qırğızıstan Respublikasının Dövlət Vergi Xidməti (DVX) əhaliyə xəbərdarlıq etmişdir ki, nəqliyyat, daşınmaz ömlək və torpaq vergisinin ödənilməsi üçün müəyyən edilmiş müddət başa çatan günün sabahından etibarən vaxtında ödəniş edilməyincə, dəbba hesablanmağa başlanacaq. «Nəqliyyat vasitəsinə görə vergi sentyabrın 1-dək, mənzil və torpaq vergisi (həyət, həyətyanı və bağ-bostan sahələri) isə sentyabrın 2-dək ödənilməlidir», - DVX-nın bildirişində xəbərdarlıq edilmişdir. DVX vətəndaşları dəbba ödəməyə məruz qalmamaq üçün öz vergi öhdəliklərinə vaxtında və tam həcmdə əməl etməyə çağırır.

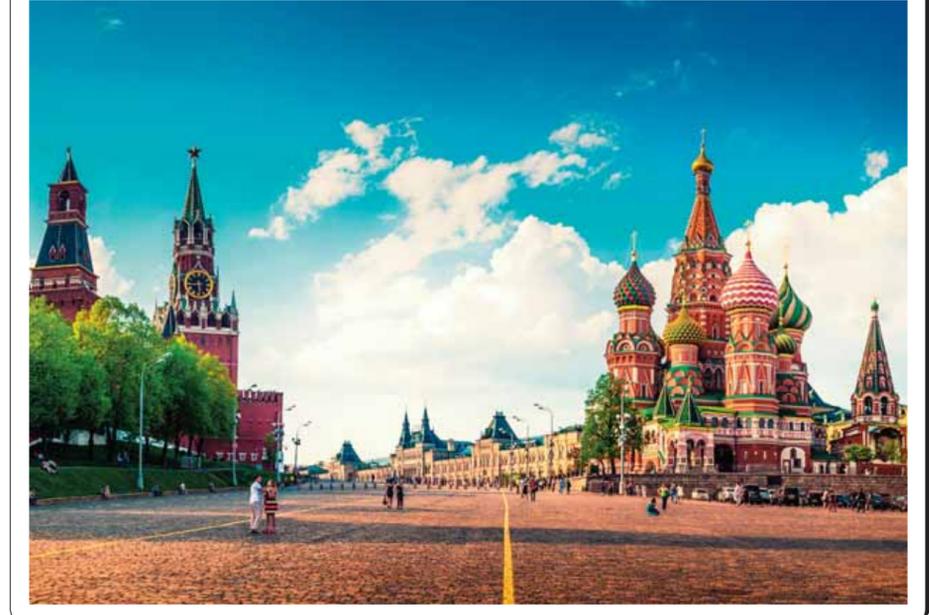
Vergilərin ödənilmə müddəti başa çatandan sonra isə vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən borcları aşkara çıxarmaq üçün reydlər keçiriləcək, eləcə də evlərdə və həyətlərdə nəzarət tədbirləri aparılacaq. Verginin vaxtında ödənilməsinə görə 2 min som məbləğində (1 som = 0,0237 manat) inzibati cərimə sanksiyası tətbiq ediləcək. DVX-nın rəsmi internet saytında daşınan və daşınmaz ömlək vergisinin hesablanması üçün xüsusi kalkulyator yerləşdirilmişdir, internetə çıxışı olan vətəndaşlar onun köməyi ilə öz borclarını hesablaya bilərlər. Vergilərə dair daha ətraflı məlumat üçün isə 194 nömrəli telefon vətəndaşların xidmətindədir.

Ukraynada işləyən təqaüdcülər pensiyalarından vergi ödəyəcəklər

Sosial siyasət naziri Andrey Reva bəyan etmişdir ki, 10 yaşayış minimumundan artıq pensiya alan təqaüdcülər bundan sonra vergi ödəyəcəklər. Nazirliyin mətbuat xidmətinin açıqlamasında deyilir: «İşləyən təqaüdcülər yerlərdə sosial təminat əməkdaşlarına vaxtaşırı olaraq öz təqaüdlərinin vergi tutulan məbləği barədə suallar verirlər, lakin onlar üçün hələ bir dəyişiklik yoxdur. Yenilik yalnız təqaüdlərinin məb-

ləği 3 yaşayış minimumundan (4197 qrivna) 5 yaşayış minimumuna qədər (10.470 qrivna) olan işləməyən təqaüdcülərə aiddir. İndiyədək onların hamısı 15% həcmində vergi ödəyirdilər».

Qeyd edək ki, bir qədər bundan əvvəl Ali Rada 4197 qrivnadan (270 manatdan) 10.470 qrivnaya qədər (672 manatadək) təqaüdlərin 15%-lik vergidən azad olunması barədə qanun layihəsini qəbul etmişdi.

Xəbər lenti

Vyetnam qəza vəziyyətinə düşmüş köhnə çoxmənzilli evlərin təmiri ilə məşğul olan şirkətlərə vergi güzəştı tətbiq etməyi qərara almışdır. Bu qərar çərçivəsində şirkətlər 2017-2020-ci illər arasında mənfəət vergisini 10% güzəştə ödəyəcəklər.

Yaponiya Nazirlər Kabineti istehlak vergisinin qarşdakı iki il yarım ərzində təxirə salınması barədə qərarı təsdiq etmişdir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun Direktorlar Şurası Cənubi Koreyanın maliyyə stimullaşdırması proqramını şərh etmişdir. BVF rəhbərliyinin Cənubi Koreyanın siyasi qərarlarına və gələcək planlarına aid icmalında qeyd edilmişdir ki, bu ölkənin dövlət borcunun az olması sayəsində maliyyə dəstəyindən infrastruktur islahatların stimullaşdırılması, əlverişsiz təsirlərin aradan qaldırılması, eləcə də artımın dəstəklənməsi üçün istifadə edilə bilər.

Germandilli dövlətlərin - Avstriya, Almaniya, Lihtenşteyn, Lüksemburq və İsveçrənin maliyyə nazirləri vergi dərəcələrini və iqtisadi məsələləri müzakirə etmək üçün birgə görüş keçirmişlər. Nazirlər vergilərlə bağlı məlumatların avtomatik mübadiləsi, eləcə də transmilli şirkətlərin vergiyə cəlb olunması üzrə beynəlxalq standartların tətbiqi məsələlərini müzakirə etmişlər.

Freyzer İnstitutunun araşdırmasına əsasən, Kanada ailələrinin orta illik vergi xərclərinin məbləği birlikdə götürəndə kommunal, yemək və geyim xərclərindən artıqdır.

Niderland hökuməti xaricdə yaşayan Eritreya vətəndaşlarından iki faiz vergi yığılmasına görə narazılığını ifadə etmişdir. Hökumətin bəyanatında bildirilmişdir ki, bu vergi Niderland qanunçuluğunda nəzərdə tutulmadığı üçün ölkədəki Eritreya icması üzvlərindən zorla yığılır.

Yunanıstanın vergi gəlirləri 2016-cı ilin iyul ayı üçün müəyyən edilmiş hədəfə çatmamışdır, buna baxmayaraq, keçən ilki səviyyədən yüksək olmuşdur. Maliyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən, hökumət iyul ayı üçün proqnoza 94% əməl edə bilmişdir.

Fransada həmrəylik vergisi necə tutulur?

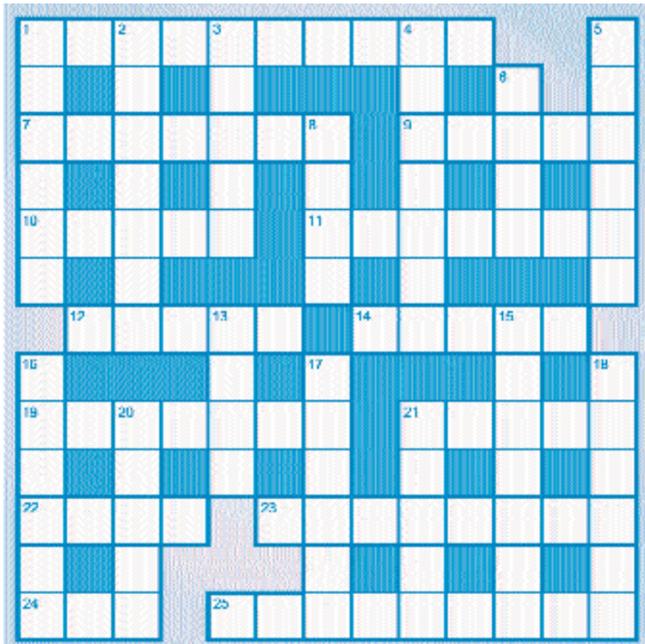
Zənginlik üçün həmrəylik vergisinin (ISF) ödənilməsi vaxtı artıq yaxınladır: sərəvətinin dəyəri 1,3 milyon avrodan 2,57 milyon avroyadək olan bütün şəxslər sentyabrın 15-dək bu vergini ödəməlidirlər. Aktivlərinin dəyəri 2,57 milyon avrodan artıq olanlar üçün isə bu müddət artıq iyun ayında başa çatmışdır.

Həmrəylik vergisinin məbləğinin müəyyən edilməsi üçün vergi ödəyicisinin özünün və ən yaxın qohumlarının bütün sərəvəti: daşınmaz ömlək (evləri, mənzilləri, tikinti altında olan torpaq sahələri), eləcə də yığım və əmanətləri, qoyduğu investisiyalar, biznesi, valyutası və s. nəzərə alınır. Bunlarla yanaşı, vergi ödəyicisinin avtomobilləri, gəmiləri, şəxsi

təyyarələri, qiymətli əşyaları və hətta cıdır atları da sərəvət hesab edilir.

Fransızlar yalnız o vaxt ömlək vergisindən azad olunurlar ki, özəl sahibkarlıq subyektilində işləyirlər və bura onların əsas iş yeri hesab edilir.

Əgər sizin mirasınızın dəyəri 1,3 milyon avro ilə 2,5 milyon avro arasındadırsa, vergini öz gəlirlərinizlə birlikdə bəyan edə bilərsiniz. Aktivlərinin dəyəri 2,57 milyon avrodan artıq olan vergi ödəyiciləri əlavələrlə və xüsusi olaraq verginin ödənilməsi barədə təsdiqləyici sənədlə bir yerdə ISF № 2725 formalı bəyannamə təqdim edirlər. Bu o deməkdir ki, onlar ömlək vergisinin məbləğini bəyannaməni dolduraraq hesablayırlar.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Yetkin diş at; 2.Orqanizmdə xarici və daxili mühitdə baş verən çıxışlara qarşı sinir sisteminin verdiyi cavab reaksiyası; 3.Azərbaycanı 2009-cu ildə keçirilən 54-cü «Avroviziya» mahnı müsabiqəsində təmsil edərək 3-cü yeri tutan müğənninin adı; 4.Əsas tona xüsusi çalarlıq, tembr verən əlavə ton; 5.Xarakter və tempi etibarilə adətən üç və ya dörd hissədən ibarət instrumental musiqi əsəri; 6.Tanınmış Azərbaycan aktyorunun adı; 8.Meşənin ortasında çox da iri olmayan ağacsız açıq sahə; 13.Gülçüklülər fəsiləsindən bitki cinsi (meyvə); 15.Qamışdan, ağacdən hazırlanan sadə nəfəs çalğı aləti; 16.Allahsızlıq; 17.Həndəsədə hipotenuzun qonşu katet olan nisbəti; 18.Dağ-xizək idmanında qarlı dağ enişində bayraqlarla göstərilmiş «qapılardan» keçməklə dolanbac yolun qət

edilməsi; 20.Yun və ya pambıqdan toxunan zolaqlı, xovsuz palaz növü; 21.Əsərlərini impressionizm üslubunda yaratmış Fransa rəssamı. **Soldan sağa:** 1.Azərbaycan sovet cərrahi, Azərbaycan SSR EA-nın ilk prezidenti, ölkəmizin ilk tibb elmləri doktoru, professorun soyadı; 7.İqtisadiyyatda məxaricən mədaxildən artıq olması; 9.Monitor; 10.Bitki və ya heyvan növünün yer səthində təbii yayıldığı sahə; 11.Qadın adı. Mülayimlik, xoşluq mənasını verir; 12.Özbəkistan Prezidentinin adı; 14.Yaponiyada şəhər; 19.Şauni xalqı və hindu tayfalarında başçı, lider; 21.Müğənni, Azərbaycan xalq artistinin adı; 22.Ədəbi dil üçün qəbul edilmiş vahid və düzgün yazı

Dağ-xizək idmanında qarlı dağ enişində bayraqlarla göstərilmiş «qapılardan» keçməklə dolanbac yolun qət edilməsi

sistemi; 23.Karfagen sərkərdəsi; 24.Bal artlarının hazırladığı və şan düzəltmək üçün istifadə etdikləri maddə; 25.Sovet dövründə yeyinti məhsulları mağazası.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Təqlid; 2.Pirsaa; 3.Under; 4.Aviles; 5.Oksford; 6.Ərafat (Yasir); 7.Arçə - İtaliyada şəhər; 13.Kaha; 15.Aydəmir; 16.Vitali (Rəhimov); 17.Import; 18.Krüson; 20.Radik (İsayev); 21.Votum. **Soldan sağa:** 1.Topçubaşov (Mustafa); 8.Qorodki; 9.Sirke; 10.İmair; 11.Epopeya; 12.Etika; 14.İdeal; 19.İbrahim; 21.Vadar; 22.«Aida»; 23.Toxtamış; 24.İlk; 25.Katamaran.

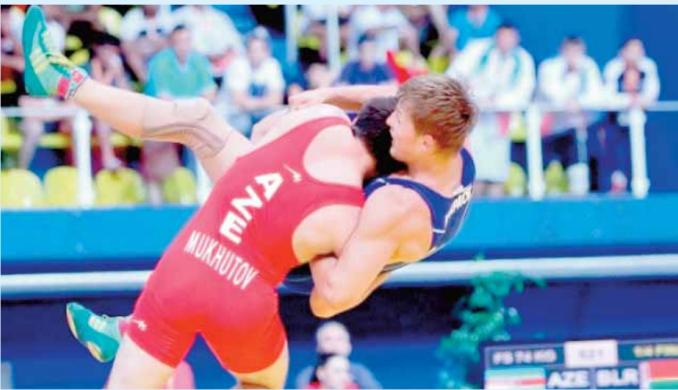
idman

Gənc güləşçilərimiz dünya çempionatında

Avqustun 30-da Fransanın Makon şəhərində gənclər arasında güləş üzrə dünya çempionatı start götürüb. Azərbaycan Güləş Federasiyasından bildiriblər ki, çempionatda güləşin hər üç növü üzrə yığma komandalarımız təmsil olunurlar.

Mötəbər turnirin ilk iki günündə yunan-Roma güləşçiləri mübarizə aparacaqlar. Azərbaycanı böyük məşqçi Şaban Donat, məşqçilər Zöhrab Abbasov və Turac Hüseyinin rəhbərliyi ilə Ziyad Zeynalov (50 kq), Nofəl Babayev (55 kq), Mikayıl Rəhmanov (60 kq), İslambek Dadov (66 kq), Zubair Dibiroy (74 kq), İslam Abbasov (84 kq), Nizami Şəmilov (96 kq) və Həmzətəxan İsrailov (120 kq) təmsil edəcəklər.

Yarışın ilk günündə 50, 60, 74 və 96 kiloqram çəki dərəcələrində yunan-Roma güləşçiləri mübarizəyə qoşulacaqlar. Çempionatda Ziyad Zeynalovun ilk rəqibi ermənistanlı Sergey Simonyan olacaq. Mikayıl Rəhmanov çinli Kaiven Bai, Zubair Di-

birov Gürcüstan təmsilçisi Temuri Tquaselidze, Nizami Şəmilov isə Xorvatiya pəhləvanı Vjekoslav Luburiç ilə qarşılaşacaqlar.

Gənc qızların yarışında dörd güləşçimiz mübarizə aparacaq. Heyətdə Gülcahan Hacıyeva (48 kq), Səbinə Həmzəlzadə (51 kq), Şəbnəm Əhmədova (55 kq) və Elis Manolova (67 kq) yer alıblar. Qızlarımız sentyabrın 1-2-də xalça üzərinə çıxacaqlar.

Çempionatın son iki günündə mübarizəyə qoşulacaq sərbəst güləşçilərimizə böyük məşqçi Əsgərxan

Novruzov və məşqçi Rövşən Hacıyev rəhbərlik edəcəklər. Heyətdə Əlabbas Rzazadə (50 kq), Əfqan Xaşalov (55 kq), Mahir Əmiraslanov (60 kq), Orxan Abbasov (66 kq), Murad Süleymanov (74 kq), Hacımurad Məhəmmədsəidov (84 kq), Məhəmmədrəsul Qazıməhəmmədov (96 kq) və Umar İsrailov (120 kq) yer alıblar.

Görüşlərin idarə olunmasında ölkəmizi beynəlxalq dərəcəli hakim Qərib Əliyev təmsil edəcək. Mündiala sentyabrın 4-də yekun vurulacaq.

Azərbaycan klubları avroliqanın qrup mərhələsində...

Avqustun 26-da UEFA Avropa Liqasının qrup mərhələsinin püşkatma mərasimi keçirilib. Bununla da turnirdə mübarizəni davam etdirən komandaların yer aldığı qrupların tərkibi müəyyənləşib.

Monakoda keçirilən püşkatmanın nəticəsinə görə, Azərbaycan təmsilçisi «Qarabağ» komandası «J» qrupunda «Fiorentina» (İtaliya),

«A» qrupu: «Mançester Yunayted» (İngiltərə), «Fənebxaxça» (Türkiyə), «Feyenoord» (Hollandiya), «Zarya» (Ukrayna);

«B» qrupu: «Olimpiakos» (Yunanistan), APOEL (Cənubi Kipr), «Yanq Boyz» (İsveçrə), «Astana» (Qazaxıstan);

«C» qrupu: «Anderlext» (Belçika), «Sent-Etyen» (Fransa), «Maynts» (Almaniya), «Qəbələ» (Azərbaycan);

«D» qrupu: «Zenit» (Rusiya), «AZ Alkmaar» (Hollandiya), «Makkabi» (Təl-Əviv, İsrail), «Dandalk» (İrlandiya);

«E» qrupu: «Viktoria» (Çexiya), «Roma» (İtaliya), «Austria» (Vyana, Avstriya), «Astra» (Rumıniya);

«F» qrupu: «Atletik Bilbao» (İspaniya), «Genk» (Belçika), «Rapid» (Avstriya), «Sassuolo» (İtaliya);

PAOK (Yunanistan) və «Slovan» (Liberets, Çexiya) klubları ilə mübarizə aparacaq. «C» qrupunda yer alan «Qəbələ»nin rəqibləri isə «Anderlext» (Belçika), «Sent-Etyen» (Fransa) və «Maynts» (Almaniya) klubları olacaq.

Ümumilikdə, püşkatma mərasimində Avropanın 48 komandası hərəsində dörd klub olmaqla 12 qrupa bölünüb. Püşkatmanın nəticələrini təqdim edirik:

«G» qrupu: «Ayaks» (Hollandiya), «Standart Lieq» (Belçika), «Selta» (İspaniya), «Panatinaikos» (Yunanistan);

«H» qrupu: «Şaxtyor» (Ukrayna), «Braqa» (Portuqaliya), «Gent» (Belçika), «Konyaspor» (Türkiyə);

«I» qrupu: «Şalke» (Almaniya), «Zalsburq» (Avstriya), «Krasnodar» (Rusiya), «Nitsa» (Fransa);

«J» qrupu: «Fiorentina» (İtaliya), PAOK (Yunanistan), «Slovan» (Liberets, Çexiya), «Qarabağ» (Azərbaycan);

«K» qrupu: «Inter» (İtaliya), «Sparta» (Çexiya), «Sauthampton» (İngiltərə), «Hapoel» (Beyr-Şeva, İsrail);

«L» qrupu: «Vilyareal» (İspaniya), «Styaua» (Rumıniya), «Sürix» (İsveçrə), «Osmanlıspor» (Türkiyə).

Qruplarda ilk iki yeri tutan komandalar növbəti mərhələyə vəsiqə qazanacaqlar. Qrup oyunlarına sentyabrın 15-də start veriləcək. Avropa Liqasının final matçı İsveçin paytaxtı Stokholmun «Friends Arena» stadionunda keçiriləcək.

Çimərlik futbolu üzrə tarixi nailiyyət

Çimərlik futbolu üzrə Azərbaycan milli komandası İtaliyanın Katanya şəhərində təşkil olunmuş Avropa Liqasının superfinal mərhələsində son oyununu keçirib. Həlləddici görüşdə millimizin rəqibi Macarıstan yığması olub. 5:5 hesabı ilə bəsa-

çatan matçda qalib penalti seriyasında müəyyənləşib. Zərbələri daha sər-

rast yerinə yetirən futbolçularımız 4:3 (ümumi hesabda 9:8) hesabı ilə qalib gəlib. Bununla da millimiz ilk dəfə olaraq Avropa Liqasının B divizionundan A divizionuna vəsiqə qazanıb.

Xatırladaq ki, Avropa Liqası turnirinin superfinal mərhələsində millimiz Türkiyə yığmasını 5:3, İngiltərə komandasını 2:0, Çexiya futbolçularını isə 5:1 hesabı ilə məğlub etmişdi.

Həbsxanadan... yaşıl meydana

İspaniyanın «Real Aviles» klubu həbsdə olan sabiq futbolçusu Aleks Ariasla müqavilə imzalayıb. Artıq 27 yaşlı futbolçunun təqdimat mərasimi də keçirilib. Komandanın stadionunda imzalanan anlaşmaya əsasən, futbolçu yalnız məşq və oyun vaxtı həbsxanadan tərək edərək komandanın düşərgəsinə qoşulacaq. Qeyd edək ki, 2011-ci ildə iki nəfərin ölümü ilə nəticələnən avtomobil qəzasında təqsirkar bilinən Arias 2015-ci ilin yanvarında dörd il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

mozaika

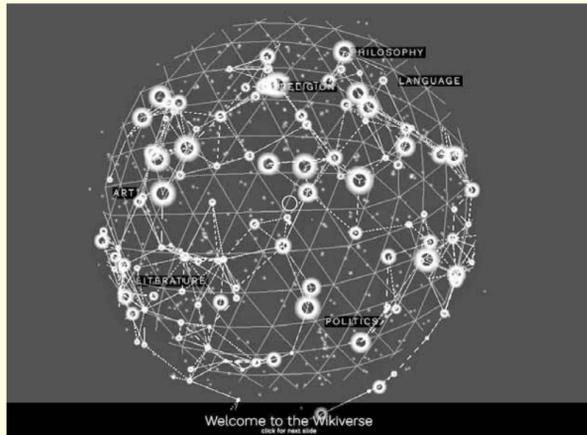
«Wikiverse»

Dünyanın ən böyük internet-ensiklopediyası olan «Wikipedia»da yer alan məlumatları interaktiv 3D-xəritə şəklində əks etdirən «Wikiverse»

saytı istifadəyə verilib. Klaviatürada oxları sıxmaqla «biliklər kainatı» üzrə hərəkət etmək, maus vasitəsilə isə miqyası dəyişdirmək mümkündür. Proqramçı Ouen Korneş tərəfindən hazırlanmış «Wikiverse» layihəsində müxtəlif məqalələr və saytın bölmələri arasında əlaqə yəni şəkilə göstərilib. Onlayn-ensiklopediya böyük kürəni, hər bir ulduz ayrı-ayrı məqalələri bildirir. «Bürclər» isə bir-birinə istinad edən məqalələri formalaşdırır.

Qeyd edək ki, 3D-modelin hazırlanmasına böyük vəsait tələb olduğundan, «Wikiverse»

layihəsi bütün ensiklopediyamı deyil, onun yalnız kiçik bir hissəsini (məqalələrin 5 faizini və ya ingilis dilində 250 min məqaləni) əks etdirir.

texnologiya

İnsan beynində «intuisiya mərkəzi»

ABŞ-ın Con Hopkins Universitetinin mütəxəssisləri apardıqları tədqiqatlar nəticəsində insan beynində «intuisiya mərkəzi»ni aşkar ediblər.

Bu, beynin görmə mərkəzində əmələ gələn, insanın hər hansı bir hərəkətinin planlaşdırılmasına ca-

vabdehlik daşıyan «fikirləşmə prosesi»dir. Alimlər hesab edirlər ki, «intuisiya mərkəzi» real vaxtda insanlara doğru qərarlar verməyə kömək edir.

Mütəxəssislər kompüter texnologiyalarının köməyi ilə də beynin hansı hissələrinin qıcıqlanma-

ya reaksiya verdiyini araşdırıblar. Bəlli olub ki, insanlar fiziki hərəkətlərin çoxluq təşkil etdiyi qarxılara baxdıqları zaman beyin daha da aktivləşir. Alınan nəticələr beynin hərəkət hissəsində əmələ gələn pozuntuların müalicəsində yararlı olacaq.

Süddən... qablaşdırma

Süd məhsulları bəşəriyyətin gündəlik qidalanmalarının əvəzolunmaz tərkib hissəsidir. Amerikalı alimlər süddən tamamilə fərqli təyinatlı yeni məhsulları süd zülalını əsasında yeyinti məhsulları üçün qablaşdırma hazırlayıblar.

Kazein əsasında hazırlanmış qablaşdırma oksigenin məhsulun daxilinə nüfuz etməsinə mane olaraq daha uzun müddət saxlanılmasına şərait yaradır. O, plastik qablaşdırma ilə müqayisədə oksigeni 500 dəfə daha az buraxır.

Tədqiqatçıların sözlərinə görə, kazein əsasında qablaşdırma 3 il ərzində istifadəçilərin ixtiyarına veriləcək.

ixtira

Velosipedçilərin hərəkəti üçün zolaq

xoş xəbər

Novxanı-Sumqayıt yolunda velosipedçilərin hərəkəti üçün 8 kilometrlik zolaq salınıb. Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən Novxanı-Sumqayıt yolu 8 kilometr məsafədə təmir edilib və yeni asfalt örtüyü döşənilib. Velosipedçilərin təhlükəsiz hərəkət

etmələri üçün yolun sağ kənarında velosiped zolağı ayrılıb. Bununla yanaşı, piyadaların təhlükəsiz hərəkəti üçün səkilər də qoyulub.

Şəhərin mərkəzi yollarında da velosiped zolaqlarının salınması nəzərdə tutulub.

Kisəli siçovullar vərəm diaqnozu qoya bilirlər

Vərəmin sürətlə yayıldığı bir zamanda Mozambik və Tanzaniyadan olan mütəxəssislər bu xəstəliyin diaqnozunu daha tez və ucuz yolla - nəhəng

kisəli siçovullar vasitəsilə qoyulması üsulunu aşkar ediblər. Pişik böyüklüyündə olan bu siçovullar iyibilmə qabiliyyətləri vasitəsilə vərəm diaqnozu qoymaq üçün istifadə olunan ənənəvi üsulların müəyyənləşdirə bilmədiyi 10 min nəfərdə adıçəkilən xəstəliyin əlamətlərini tapıblar.

Tədqiqatı həyata keçirən həkimlərdən biri Stüart Reyd vərəm törədən bakteriyaların insan orqanizmində bir sıra birləşmələr ifraz etdiyini bildirib. Diqqətə çatdırıb ki, məhz həmin siçovullar xüsusi dəqiqliklə həmin elementləri aşkar etmək qabiliyyətinə malikdirlər. Xüsusi olaraq əhlişədirilmiş bu siçovullar qabdadki bəlgəmi qoxlamaqla bir növ diaqnoz qoyurlar və hər reaksiyalarına görə özəlmiş bananla mükafatlandırılırlar.

İnkişaf etmiş ölkələrdə analizlər xüsusi mikroskoplarla həyata keçirilir. S.Reyd aşkar etdik-

ləri vasitəsinə bu ənənəvi üsuldən daha sürətli və dəqiq olduğunu iddia edir: «Mikroskop vasitəsilə gündə 20 xəstənin vəziyyəti müəyyənləşdirsə, siçovullar 20 dəqiqə ərzində 100 xəstəyə diaqnoz qoya bilirlər».

Qeyd edək ki, Dünya Səhiyyə Təşkilatı siçovullar vasitəsilə vərəm diaqnozunun qoyulmasının genişmiqyaslı tətbiqini məqsəduyğun hesab etməsə də, Efiopiya və bir sıra digər Afrika ölkələri bu üsuldən tam istifadə etmək üçün daha geniş tədqiqatların aparılması qərarına gəliblər.

Müdrilər deyib ki...

«İnsanın başlıca fərqi ən sərt maneələri aşmaq üçün göstərdiyi mətanətdədir».

Lüdvig van Bethoven (1770-1827)

